

A Magyar Nemzeti Bank 9/2016. (X.3.) számú ajánlása a hitelkockázat méréséről, kezeléséről és kontrolljáról

I. Az ajánlás célja és hatálya

Az ajánlás célja a pénzügyi szervezetek hitelkockázatának mérésével, kezelésével és kontrolljával kapcsolatban a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elvárásaink megfogalmazása, és ezzel a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése, a vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazásának elősegítése.

A pénzügyi szervezetek hitelkockázatának kezelésével kapcsolatos felügyeleti elvárások elsőként a kétezres évek elején kerültek megfogalmazásra, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének a hitelkockázat kezeléséről szóló 8/2001. számú ajánlásában. Az ajánlás 2006-ban, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának a hitelkockázat-kezelés hatékonyságának növeléséről szóló 7/2006. (IX. 28.) számú ajánlása kiadásával kiegészítésre került. Ez utóbbi felügyeleti szabályozó eszköz a hitelkockázat kezelésén belül több, de alapvetően négy, gyakran problémás témakör (stratégia, szabályozás, limitrendszer, monitoring) köré csoportosított hiányosságra hívta fel a figyelmet.

Az időközben bekövetkezett piaci és jogszabályi változások, a felhalmozódott felügyeleti tapasztalatok és a Joint Forum¹ által megfogalmazott legújabb hitelkockázati ajánlások figyelembe vételének, az Európai Bankhatóság (a továbbiakban: EBA) hitelkockázati témájú két új iránymutatása – a hitelképességi vizsgálatról szóló iránymutatás (EBA/GL/2015/11)², valamint a fizetési késedelemről és a kényszerértékesítésről szóló iránymutatás (EBA/GL/2015/12)³ – implementálásának, valamint a többi kockázatkezelési témájú MNB ajánlással való (tematikai és szerkezeti szempontú) összhang biztosításának igénye indokolja, hogy sor kerüljön a fenti hitelkockázati témájú ajánlások átfogó felülvizsgálatára, és a hitelkockázat méréséről, kezeléséről és kontrolljáról egy új MNB ajánlás kiadására.

Az ajánlás címzettje a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) 39. § (1) bekezdésében nevesített törvények hatálya alá tartozó,

¹ A Joint Forum tagjai: Basel Committee on Banking Supervision (BCBS), International Organization of Securities Commissions (IOSCO), International Association on Insurance Supervisors (IAIS). A hivatkozott dokumentum: Depeloment in credit risk management across sectors: current practices and recommendations, June 2015 - <http://www.bis.org/bcbs/publ/joint38.htm>

² https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1162894/EBA-GL-2015-11_HU_GL+on+creditworthiness.pdf/41e1f882-a22d-476c-861a-7f0982ea6d1b

³ https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1163130/EBA-GL-2015-12_HU_GL+on+arrears+and+foreclosure.pdf/02a2a373-063f-4210-8a7b-8d676ee52304

hitelkockázatot vállaló valamennyi pénzügyi szervezet, személy és csoport.

A jelen ajánlás témájával összefüggő normaanyagot különösen, de nem kizárólagosan az ágazati jogszabályok, valamint az azokhoz kapcsolódó alacsonyabb szintű jogszabályi előírások tartalmazzák.

Jelen ajánlás alkalmazásában ágazati jogszabályok:

- a) az MNB tv. 39. § (1) bekezdésében nevesített törvények,
- b) a jövedelemarányos törlesztőrészlet és a hitelfedezeti arányok szabályozásáról szóló 32/2014. (IX. 10.) MNB rendelet,
- c) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló 2013. június 26-i 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: CRR),
- d) a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Szolvencia II) kiegészítéséről szóló 2014. október 10-i (EU) 2015/35 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet,
- e) a CRR-ben foglalt felhatalmazások alapján kiadott végrehajtás-technikai standardok,
- f) a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelően kiadott végrehajtás-technikai standardok.

Jelen ajánlás a jogszabályi rendelkezésekre teljes körűen nem kíván visszautalni az elvek és elvárások megfogalmazásakor, a jogszabályi előírásoknak való megfelelést az MNB továbbra is elvárja.

Az ajánlásban foglaltak összhangban állnak a pénzügyi szervezetek működésének európai kereteit meghatározó előírásokkal.

II. Általános elvárások

1. A pénzügyi szervezet az ajánlásban foglalt felügyeleti elvárásokat az alkalmazott üzleti modell jellegével, továbbá a pénzügyi szervezet, illetve csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival – beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is –, kiterjedtségével és összetettségével, kockázati profiljával, valamint hitelkockázati kitétségének mértékével összhangban alkalmazza. Ugyan hitelkockázat valamennyi pénzügyi szervezetnél keletkezik, így az ajánlásban foglaltak arányos módon történő követése minden pénzügyi szervezet számára releváns, a legszélesebb körű alkalmazás azonban a hitelkockázatot üzletszerűen vállaló pénzügyi szervezetek (hitelintézet, hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás, pénzügyi vállalkozás, saját számlás kereskedési tevékenységet végző befektetési vállalkozás) esetében elvárás.

2. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázatát az alkalmazott üzleti modell jellegével, továbbá a pénzügyi szervezet, illetve csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival – beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is –, kiterjedtségével és összetettségével, kockázati profiljával, valamint hitelkockázati kitétségének mértékével összhangban kezelje, a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) MNB ajánlásban rögzített, a kockázatkezeléssel és a kockázatok kontrolljával kapcsolatban megfogalmazott általános elvek keretein belül, a biztosítási szektort illetően a standard formulával meghatározott piaci és a partner-kockázati kitétség kezeléséről szóló 22/2015. (XII. 8.) számú MNB ajánlásban foglaltakat is figyelembe véve, továbbá a pénzügyi intézmények ingatlanpiaci kockázatai mérséklésének elősegítésére vonatkozó 4/2014. (X. 22.) számú MNB ajánlásra is tekintettel.

Az ajánlás legszélesebb körű alkalmazása a vállalkozói szektor felé irányuló hitel- és pénzkölcsön nyújtás tekintetében elvárt, amely nem zárja ki, hogy a pénzügyi szervezet más hitelkockázati kitétséget eredményező tevékenysége (például lakossági hitelezés) tekintetében eltérő gyakorlatot kövessen.

3. A kockázatvállalás a pénzügyi közvetítőrendszer intézményeinek sajátossága. Ebből kiindulva – más kockázati típusokhoz hasonlóan – a jogszabályi előírások és az ajánlás célja nem a hitelkockázat megszüntetésének ösztönzése, hanem megfelelő keretek között tartása, a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségének megfelelő azonosítása, mérése és kezelése. Míg a tőkekövetelmény számítási és a nagykockázatvállalási korlátok egy mennyiségi szabályrendszert állítanak fel, addig a jelen ajánlás a hitelkockázat kezelésére vonatkozó minőségi elvárásokat tartalmazza.
4. Az összevont alapú felügyelet alá tartozó pénzügyi szervezettől az MNB elvárja, hogy a jogszabályok által rögzített általános, kockázatkezelésre vonatkozó követelményeken belül a hitelkockázat kezelési tevékenység vonatkozásában is legyen tekintettel a csoportszintű kockázatkezelés követelményeire.
5. Az alkalmazás szintje és a konszolidáció köre tekintetében az MNB a jelen ajánlásban foglaltak követését az ágazati jogszabályok szerint várja el. Ennek megfelelően szükséges biztosítani a hitelkockázat egyedi és csoportszintű mérését, kezelését és kontrollját.
6. Ugyan a pénzügyi szervezetek bizonyos típusainál (például hitelintézet) a hitelkockázat sajátosságai indokolják annak az általános kockázatkezelési tevékenységen belüli elkülönült kezelését, a kockázatok más típusaival való összefüggések miatt esetükben is szükséges a hitelkockázat kezelésére vonatkozó elvárásoknak a jogszabályok és felügyeleti iránymutatások által rögzített általános, kockázatkezelésre vonatkozó

követelményeken belül való értelmezése. Ez vonatkozik többek között az alkalmazandó alapelvekre, kockázatkezelési folyamatokra és szervezeti megoldásokra.

7. Amennyiben a pénzügyi szervezet a hitelkockázatát vagy annak bizonyos elemeit más kockázati típus kezelésének keretei között menedzseli, az MNB elvárja ennek írásban történő rögzítését, illetve a vonatkozó egyéb belső szabályzatokban történő lekövethetőségét.
8. Az MNB elvárja, hogy amennyiben a pénzügyi szervezet a hitelkockázat mérési, kezelési és kontroll rendszerének valamely elemét kiszervezés keretében valósítja meg, legyen tekintettel a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) számú MNB ajánlás 144-150. pontjában rögzített, a kiszervezéssel összefüggésben általános jelleggel megfogalmazott elvárásokra is.

III. A hitelkockázat fogalma és fajtái

9. A hitelkockázat a szerződéses partnerek nem- (vagy nem a szerződési feltételek szerinti) teljesítéséből fakadó, azaz a pénzügyi szervezettel szemben fennálló (mérlegben lévő vagy mérlegen kívüli) kötelezettségek teljesítésének részleges vagy teljes mulasztásából eredő, jövedelmezőséget és tőkehelyzetet érintő veszteségek veszélye.
10. A hitelkockázaton, mint gyűjtőfogalmon belül több kockázati altípus különböztethető meg:
 - a) *befektetési kockázat*: bizonyos (tipikusan hitelviszonyt vagy tulajdoni viszonyt megtestesítő értékpapírokba való) befektetések kockázata (a kifizetések nem a szerződésnek megfelelően történnek);
 - b) *megbízás végrehajtásával vagy teljesítésével kapcsolatos (bizományosi) kockázat*: annak a kockázata, hogy a megbízásos ügyletet megkötötték és a partner felé teljesíteni kell, de a megbízó nem teljesít;
 - c) *elszámolási kockázat*: annak a kockázata, hogy egy fizetési és elszámolási, valamint értékpapír-elszámolási rendszeren keresztül lebonyolított elszámolás nem a várt módon teljesül (annak ellenére, hogy a pénzügyi szervezet fél teljesíti a szerződés szerinti kötelezettségét, nem kapja meg érte az ellenértékét). Az elszámolási kockázat magában foglalhat hitelkockázati (például a szerződéses partner nem akar teljesíteni) és likviditási kockázati (például a központi szerződő fél nem tud teljesíteni) elemeket is;
 - d) *értékpapírosítási kockázat*: az értékpapírosítási tranzakcióhoz és az értékpapírosítási ügyletből eredő kitétségekhez kapcsolódó kockázatok összessége;

- e) *felhígulási kockázat*: annak a kockázata, hogy a követelés behajtható összege a kötelezett által érvényesíthető kifogásokon és ellenköveteléseken keresztül csökkenthet;
- f) *hitelezési kockázat*: egyes pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatási vagy befektetési szolgáltatási tevékenységekhez (például hitel és pénzkölcsön nyújtása, pénzügyi lízing tevékenység, kezesség és garancia vállalása, valamint egyéb bankári kötelezettség vállalása, követelésvásárlási tevékenység) köthető hitelkockázat;
- g) *hitelkockázat mérséklési (biztosítéki) kockázat*: az ügyletkockázathoz tartozik, és annak a kockázatát jelenti, hogy egy ügylet esetében a pénzügyi szervezet a hitelkockázat mérséklési eszköz érvényesítése során (például a biztosítékul elfogadott óvadék vagy a zálogtárgy érvényesítése esetén) veszteséget szenved, ideértve a biztosító nemfizetésének kockázatát is;
- h) *kibocsátói kockázat*: a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, valamint a tulajdonosi jogviszonyt megtestesítő értékpapírok kibocsátóival szembeni hitelkockázat, amely magában foglalja annak a kockázatát, hogy a kibocsátó hitelminőség romlása miatt csökken az értékpapír értéke;
- i) *kollektív adóskockázat*: az országgkockázat egyik altípusa és annak kockázatát jelenti, hogy az egész országot érintő esemény az adósok nagy körének nemteljesítéséhez vezet;
- j) *koncentrációs kockázat*: olyan veszteség kockázata, amely egyrészt arra vezethető vissza, hogy a pénzügyi szervezetnek az ügyfelek, partnerek, illetve kibocsátók viszonylag kisszámú csoportjával szembeni kitettségei vannak, másrészt pedig amely valamely közös okra visszavezethetően merül fel (például az eszközök és mérlegén kívüli tételek jelentős hányada összpontosul egy ágazatra vagy földrajzi régióra, illetve áll fenn ugyanazon pénznemben, továbbá kisszámú kibocsátó által rendelkezésre bocsátott, vagy korlátozott fajtájú hitelkockázat csökkentő eszköz fajta kerül alkalmazásra);
- k) *letétkezelői kockázat*: annak a kockázata, hogy az eszközök letétbe helyezéséből a pénzügyi szervezetnek vesztesége származik a letétkezelő vagy alvállalkozójának csődje, illetve működése, hanyag értékpapír kezelése, stb. miatt;
- l) *nyitva szállítási kockázat*: annak a kockázata, hogy az eszköz (áru, értékpapír, deviza, derivatíva, stb.) eladója leszállítja az eszközt, de nem kapja meg az ellenértékét, illetve az eszköz vevője fizet, de nem szállítják le számára az eszközt;
- m) *országgkockázat*: olyan veszteség felmerülésének veszélyét jelenti, melyet az országban bekövetkező valamilyen, az adott ország (kormányzat) által kontrollálható, de a hitelező, illetve befektető által nem kontrollálható esemény generál (gazdasági, politikai, stb.);
- n) *partnerkockázat*: a professzionális pénz- és tőkepiaci szereplőkkel (pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, biztosító, befektetési alapkezelő) szembeni hitelkockázat;
- o) *reziduális kockázat*: annak a kockázata, hogy a pénzügyi szervezet által alkalmazott

elismert hitelkockázat mérséklési technikák a vártnál kevésbé bizonyulnak hatékonyak (például a fedezetek nagyarányú leértékelődése vagy korlátozott érvényesíthetősége miatt);

- p) *szuverén kockázat*: az országgkockázat altípusa, és annak az országnak a fizetéseképtelenségéből adódó kockázatot jelenti, amellyel szemben a pénzügyi szervezetnek kitettsége van;
- q) *teljesítés előtti kockázat*: az adásvételi szerződés jövőbeli teljesítéséből fakadó azon kockázat, hogy a szerződéses partner nemteljesítése esetén a szerződést a folyó piaci áron kell újra kötni (mértéke: a szerződés piaci értékét jelentő pozitív pótlási költség és a piaci árak jövőbeli elmozdulásából fakadó lehetséges jövőbeni hitelkockázat összege);
- r) *transzfer kockázat*: az országgkockázat altípusa, és annak a kockázatát jelenti, hogy a szerződés kötelezettje (kölcson felvevője, értékpapír vevője, stb.) nem tud eleget tenni fizetési kötelezettségének a szerződés szerinti pénznemben, miközben a helyi pénznemben rendelkezik a szükséges pénzüsszeggel;
- s) *ügyfélkockázat*: a pénzügyi szervezet által nyújtott szolgáltatást igénybe vevő ügyféllel szembeni hitelkockázat;
- t) *vagyonkezelői kockázat*: annak a kockázata, hogy az eszközök vagyonkezelésbe adásából a pénzügyi szervezetnek vesztesége származik a vagyonkezelő csődje, illetve működése, hanyag eszközkézelése, stb. miatt.

11. A hitelintézet, pénzügyi vállalkozás hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:

- a) hitel típusú szolgáltatások nyújtásakor – ideértve a kölcsönnyújtást, a garanciavállalást, a váltóleszámítolást, az akkreditív nyitást, stb. – az ügyféllel, partnerrel szemben (ügyfélkockázat, hitelezési kockázat, partnerkockázat);
- b) az azonnali devizaműveletek esetében (elszámolási kockázat);
- c) értékpapír műveleteknél, ideértve a repó- és kölcsönzési műveleteket (kibocsátói kockázat, partner kockázat, biztosítéki kockázat, nyitva szállítási kockázat, letétkezelői kockázat);
- d) kereskedelmi finanszírozási műveleteknél, pénzügyi kihelyezéseknél (partnerkockázat);
- e) a származtatott termékekkel való kereskedéskor (teljesítés előtti kockázat);
- f) biztosíték, garancia elfogadásakor (biztosítéki kockázat, reziduális kockázat);
- g) befektetési szolgáltatás nyújtásakor (megbízás végrehajtásával vagy teljesítésével kapcsolatos kockázat).

12. A befektetési vállalkozás hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:

- a) befektetési szolgáltatások nyújtásakor az ügyféllel szemben (megbízás végrehajtásával vagy teljesítésével kapcsolatos kockázat, elszámolási és nyitva szállítási kockázat, teljesítés előtti kockázat);

- b) a partnerrel szemben a pénz- és tőkepiaci műveletek során, a származtatott termékek kereskedelmében, az azonnali ügyleteknél, valamint a kereskedelem finanszírozási műveletek egy részénél (partnerkockázat, teljesítés előtti kockázat, elszámolási vagy nyitva szállítási kockázat);
 - c) halasztott pénzügyi teljesítés elfogadásakor, befektetési hitel nyújtásakor (biztosítéki kockázat, kibocsátói kockázat, ügyfélkockázat);
 - d) értékpapír műveleteknél (kibocsátói kockázat, letétkezelői kockázat);
 - e) repó-, értékpapír kölcsönzésnél (partnerkockázat, biztosítéki kockázat).
13. A biztosító hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:
- a) hitel- és kezési biztosítás esetén;
 - b) jelzálog hitelezés esetén (biztosítéki kockázat);
 - c) előleg vagy halasztott fizetésű teljesítés engedélyezése során (ügyfél- vagy partnerkockázat);
 - d) a tartalékok értékpapírba történő befektetése esetén (kibocsátói kockázat, letétkezelői kockázat);
 - e) a biztosítási tartalékok kezelése során a partnerekkel szemben (partnerkockázat);
 - f) viszontbiztosítás megkötésekor (partnerkockázat);
 - g) a tartalékok vagyonkezelésbe adása során (vagyonkezelői kockázat);
 - h) országhoz tartozó vállalkozások.
14. A pénztár hitelkockázatot vállal különösen az alábbi esetekben:
- a) a pénztári vagyon értékpapírba történő befektetése esetén (kibocsátói kockázat, letétkezelői kockázat);
 - b) a pénztári vagyon kezelése során a partnerekkel szemben (partnerkockázat, teljesítés előtti kockázat, elszámolási kockázat);
 - c) a pénztári vagyon vagyonkezelésbe adása során (vagyonkezelői kockázat).

IV. Az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület és az ügyvezetés szerepe

15. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete (általában az igazgatóság):
- a) mindenkor átlássa a szervezet egészének hitelkockázati kitettségét,
 - b) hagyja jóvá a pénzügyi szervezet hitelkockázati tolerancia szintjét, hitelkockázati stratégiáját, politikáját és belső szabályozását, valamint azok módosítását,
 - c) legyen felelős annak biztosításáért, hogy a pénzügyi szervezet ügyvezetése a hitelkockázat vonatkozásában is megtegye a stratégiák és politikák gyakorlati megvalósítása, valamint a kockázatok figyelemmel kísérésének és ellenőrzésének kialakítása érdekében szükséges lépéseket,
 - d) rendszeresen – amely tekintetben az MNB a legalább féléves gyakoriságot tartja jó

gyakorlatnak – tekintse át a hitelkockázati politika végrehajtásáról, az intézmény hitelkockázati kitétségeinek alakulásáról, a hitelkockázat csökkentési eszközökről, az ügyvezetés hitelkockázat kezelési feladatainak végrehajtásáról, a hitelkockázat mérési rendszerének megfelelőségéről, továbbá a stressz teszt eredményekről szóló jelentéseket, beszámolókat, belső ellenőri és könyvvizsgálói észrevételeket,

e) szükség esetén kezdeményezze a hitelkockázati politika és belső szabályozás, a hitelkockázat mérési és kezelési eljárások és módszerek, illetve a hitelkockázati tervek módosítását.

16. A hitelkockázat vonatkozásában az ügyvezetés feladata a hitelkockázati stratégia és politika végrehajtásának gyakorlati megvalósítása, és a megvalósítás (személyi, tárgyi és működési) feltételeinek biztosítása. Ennek érdekében javasolt, hogy az ügyvezetés megfelelő – a pénzügyi szervezet sajátosságaival összhangban álló, a folytatott tevékenységek összességét és a hitelkockázat valamennyi típusát és vonatkozását lefedő – hitelkockázat kezelési és kontroll rendszert alakítson ki és működtessen, irányítási és ellenőrzési tevékenységet folytasson, valamint rendszeresen és átfogóan számoljon be az irányítási és a felügyeleti jogkörrel rendelkező vezető testületnek a hitelkockázati stratégia és politika megvalósulásáról⁴.
17. Pénzügyi csoportok esetében a fenti feladatokat általában az összevont alapú felügyelet alá tartozó pénzügyi szervezet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete, illetve ügyvezetése látja el. Mátrix irányítás esetén ettől eltérő megoldások is megvalósulhatnak. Elvárt azonban, hogy biztosított legyen a csoportszintű hitelkockázati kitétségek magas szintű átlátása, a hitelkockázat csoportszintű menedzselése, tekintettel a piaci és szabályozási követelményekre is.

V. A hitelkockázati politika és belső szabályozás alapelvei

18. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet rendelkezzen a stratégiai célkitűzéseivel, az átfogó kockázatkezelési és a többi kockázatra (működési kockázat, piaci kockázatok, stb.) vonatkozó politikáival is összhangban álló, írásban rögzített hitelkockázati politikával.
19. A pénzügyi szervezet hitelkockázati politikája összhangban áll a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségeinek nagyságrendjével, a pénzügyi szervezet egészének kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával és üzleti modelljével.

⁴ Az irányítási és a felügyeleti jogkörrel rendelkező vezető testületekkel való kapcsolattartás általános elvárásokat illetően lásd a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló, 5/2016. (VI. 6.) MNB ajánlást, különös tekintettel annak 26. és 52. pontjára.

20. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázati politikáját rendszeres időközönként (legalább éves gyakorisággal) és jelentősebb változások esetén vizsgálja felül.
21. A hitelkockázati politikáját a pénzügyi szervezet a stratégiai dokumentumainak vagy az általános kockázatkezelési politikájának részeként is megfogalmazhatja.
22. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati politika legalább az alábbiakra terjedjen ki:
- a) a hitelkockázat vállalás céljai és indokai,
 - b) a legjelentősebb hitelkockázatot jelentő tevékenységek, ügyletek, műveletek és termékek azonosítása,
 - c) a legjelentősebb hitelkockázatot hordozó ügyfelek, partnerek, kibocsátók azonosítása,
 - d) a hitelkockázati kitettség mennyiségi és minőségi célkitűzései,
 - e) azoknak az ügyfeleknek és tevékenységeknek a meghatározása (például belső hitel, kapcsolt személyekkel szembeni kockázatvállalás), amelyekre nézve a hitelkockázat vállalása korlátozott vagy tiltott, illetve fokozott figyelmet (például projekthitelezés) igényel,
 - f) azon termékekre vonatkozó politika meghatározása, ahol a hitelkockázat vállalása elsődlegesen a hitelkockázatot csökkentő eszköz (például értékpapír fedezet mellett nyújtott hitel, hitelbiztosítás) alapján történik,
 - g) a koncentrációs kockázatok mennyiségi és minőségi célkitűzései (például országgkockázat, ágazati kockázatok, egy ügyféllel szembeni kockázatok, egy biztosítékra vonatkozó kockázatvállalás, nagykockázatok összessége),
 - h) a közvetítők igénybevételeire vonatkozó alapelvek,
 - i) a hitelkockázat vállalás kapcsán bevonásra kerülő egyéb partnerekkel való kapcsolatokra (például viszontbiztosítók, vagyonkezelők) vonatkozó alapelvek,
 - j) a hitelkockázatot hordozó új termékek bevezetésével kapcsolatos fő követelmények,
 - k) a nem teljesítő kitettségek és átstrukturált követelések kezelésére vonatkozó alapelvek és módszerek,
 - l) a hitelkockázatnak a pénzügyi szervezet egyéb (működési kockázat, piaci kockázat, stb.) kockázataival fennálló összefüggései.
23. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet hitelkockázati stratégiája és politikája az általános gazdasági és piaci körülményeket (az azokból fakadó veszélyeket és kihívásokat), valamint az ügyfelek pénzügyi kultúrájának színvonalát is figyelembe véve kerüljön meghatározásra.
24. A piacbővítési vagy jövedelmezőségi (ideértve az alacsony kamatkörnyezet mellett a

magasabb hozamok lehetőségének keresését is) kényszer nem eredményezheti a jogszabályi előírások (prudenciális célú, illetve a felelős hitelezési tevékenységet támogató) korlátozó elemeinek figyelmen kívül hagyását.

25. Nem kívánatos továbbá olyan hitelkockázati politika meghatározása, melynek keretében piaci versenyelőny megszerzése érdekében a pénzügyi szervezetek tudatosan vállalják a hitelezési feltételek (például egyes dokumentumok bekérésétől való eltekintés, alacsonyabb fedezettségi követelmények meghatározása) enyhítését, lazítását.
26. Pénzügyi csoport esetében elvárt, hogy csoportszintű hitelkockázati stratégia és politika is kialakításra kerüljön.
27. Elvárt, hogy a hitelkockázattal összefüggésben a pénzügyi szervezet megfelelő vezetői szinten jóváhagyott és rendszeresen felülvizsgált belső szabályozásban rögzítse az alábbiakat:
 - a) a hitelkockázat vállalással és kezeléssel kapcsolatos folyamatok, eljárások, feladatok, szervezeti rendszer, felelősségi, döntési és ellenőrzési jogkörök,
 - b) a hitelkockázat azonosítására, értékelésére, mérésére, folyamatos nyomon követésére és kontrolljára (ideértve a követelések minősítését is) használt belső rendszerek, eljárások és módszerek, azok rendszeres felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezések,
 - c) a szervezeti egységek feladatai a hitelkockázat azonosítását, értékelését, mérését, folyamatos nyomon követését, illetve a kockázati kontroll funkció működtetését illetően,
 - d) a hitelkockázat vállalást és kezelést, hitelkockázati monitoring tevékenységet és kontroll feladatokat ellátó személyekre vonatkozó szakmai, képzettségi követelmények, összeférhetetlenségi és javadalmazási előírások,
 - e) a hitelkockázat elvárt szinten tartásának, csökkentésének eszközei, az eszközök meghatározásának, jóváhagyásának rendje,
 - f) amennyiben a pénzügyi szervezet a hitelkockázat kezeléséhez, valamint a belső tőkeallokációhoz modelleket használ, a modell leírása, feltételezései, a (stressz-) teszteléshez kiválasztott módszerek és feltételek, alkalmazott scénáriók,
 - g) a hitelkockázat vállalási, kezelési és kontroll tevékenységgel kapcsolatos jelentési rendszer (ki készíti a jelentéseket, milyen gyakorisággal, formai és tartalmi követelmények, jelentési utak stb.),
 - h) a hitelkockázat vállalással kapcsolatos nyilvánosságra hozatali gyakorlat (a nyilvánosságra hozatal célja, mélysége, módja és gyakorisága),
 - i) a hitelkockázat vállalásához, kezeléséhez és kockázati kontrolljához kapcsolódó belső ellenőrzési feladatok, eljárások, rendszerek (folyamatba épített, vezetői ellenőrzési és belső ellenőri).

VI. Szervezeti keretek

28. A hitelkockázat vállalása és kezelése, valamint a hitelkockázat azonosítása, értékelése, mérése, folyamatos nyomon követése és kontrollja szervezeti megoldására számos gyakorlat elfogadható, a pénzügyi szervezet sajátosságainak figyelembevételével.
29. Elvárt azonban, hogy legyen egyértelmű a hitelkockázat kezelési folyamat egyes elemeiben (hitelkockázati stratégia és politika meghatározása, implementálása, kockázatvállalás, mérés, jelentés, a kockázatok ellenőrzése és kontrollja) részt vevő személyek, szervezeti egységek, testületek feladata, hatásköre és felelőssége.
30. Biztosítandó a hitelkockázat mérési, folyamatos figyelemmel kíséresi, ellenőrzési és kontroll funkcióknak a kockázatot vállaló területektől való függetlensége.
31. Az MNB elvárja ugyanakkor, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő rendszereket, eljárásokat és folyamatokat alakítson ki és működtessen a hitelkockázat vállalás, mérés és a kockázati kontroll egyes területeit ellátó szervezeti egységek és személyek közötti koordináció érdekében, és biztosítsa a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségét érintő kockázatok egészének átlátását, ennek megfelelő dokumentálása mellett.
32. Az MNB elvárása, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő személyi és tárgyi erőforrásokkal (beleértve az informatikai rendszereket is) rendelkezzen a hitelkockázat vállalás, kezelés, mérés és a hitelkockázati kontroll funkció működtetése tekintetében.
33. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázat kezelése és kontrollja tekintetében is vegye figyelembe a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) számú MNB ajánlás IV. 1. pontjában rögzített elvárásokat.
34. Javasolt, hogy a kockázati kontroll funkció a hitelkockázat vonatkozásában lássa el a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról szóló 5/2016. (VI. 6.) számú MNB ajánlás 90. pontjában nevesített feladatokat.
35. Pénzügyi csoport esetében elvárt a hitelkockázat csoportszintű kezelése, mérése és kontrollja, amelynek tekintetében szintén többféle szervezeti megoldás, illetve munkamegosztás elfogadható.
36. Hálózattal rendelkező pénzügyi szervezet esetén a hitelkockázat kezelési feladatokkal kapcsolatosan a központ és a hálózati egységek feladatai különbözőek. Ezzel

kapcsolatban az alapvető felügyeleti elvárás az, hogy a pénzügyi szervezet aktívan irányítsa a hálózat működését, rendelkezzen megfelelő információval a hálózat működéséről, biztosítsa az összhangot az egyes hálózati egységek és a központ között oly módon, hogy az megfeleljen a hitelkockázat kezelési stratégiának és politikának.

37. Az MNB felhívja a figyelmet, hogy a hitelkockázat kezeléssel összefüggésben különösen fontos a vonatkozó jogszabályi előírásoknak és az MNB ajánlásban rögzített elvárásainak⁵ megfelelő javadalmazási gyakorlat kialakítása és működtetése. Ezzel összefüggésben különösen fontos kiemelni azt az alapelvet, hogy amennyiben a pénzügyi szervezet a kontroll funkciót betöltő személyekre is alkalmaz teljesítményjavadalmazást, a kontroll funkciót betöltő munkavállalók javadalmazásának struktúráját úgy kell kialakítani, hogy az ne veszélyeztesse függetlenségüket, illetve ne teremtsen konfliktust ellenőrzési, valamint tanácsadási szerepükkel.

VII. A hitelkockázat elvárt szinten tartásának eszközei

38. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő eszközrendszert alkalmazzon a hitelkockázatának a hitelkockázati politikájában meghatározott elvárt szinten tartására.
39. A hitelkockázat csökkentésének legfontosabb eszközei: a megfelelő limitrendszer kialakítása és működtetése, valamint hitelkockázat mérséklési technikák alkalmazása.

1. Limitrendszer

40. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet a limitrendszerét – a jogszabályi előírások által meghatározott keretek között – sajátosságainak (tevékenység volumene, jellege, hitelkockázati politika, kitétség, más kockázatokkal való összhang) figyelembevételével alakítja ki.
41. A pénzügyi szervezet által kialakított, jóváhagyott, megfelelően dokumentált és rendszeresen felülvizsgált hitelkockázati limitrendszer kiterjed:
- a) a limitek meghatározásával kapcsolatos legfőbb elvekre,
 - b) a limitfajták és azon belül a limitek meghatározásának, jóváhagyásának és felülvizsgálatának módjára,
 - c) az intézmény által vállalt hitelkockázatok típusaihoz és méreteihez illeszkedő limitfajtákra (termék-, ország-, ágazati-, partner- és ügyfél limitek),
 - d) az egyes limitekre vonatkozó küszöbértékekre,

⁵ A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének a javadalmazási politika alkalmazásáról szóló 3/2011. (VIII. 4.) számú ajánlása jelenleg felülvizsgálat alatt áll.

- e) az egyes limitek jóváhagyásának szintjére, hatásköri-, illetve felelősségi rendjére,
 - f) az egyes limitek felhasználáshoz kapcsolódó eljárásokra, folyamatokra,
 - g) ha a limitek terhére több szervezeti egység is köthet ügyletet, a limitgazdálkodás feltételrendszerére,
 - h) a limitek, allimitek közötti átcsoportosítási lehetőségekre, a kapcsolódó dokumentációs követelményekre,
 - i) a limitek nyilvántartására,
 - j) a limitek figyelésének eljárásrendjére, folyamatára, hatásköri-, illetve felelősségi rendjére,
 - k) a limittúllépés esetén követendő eljárásokra, szankciókra,
 - l) a limitrendszernek a pénzügyi szervezet helyreállítási tervéhez való kapcsolódási pontjaira.
42. Elvárás, hogy a pénzügyi szervezet olyan limitrendszert alakítson ki és működtessen, amely a jogszabályi lehetőségeknél alacsonyabb vagy legfeljebb azzal megegyező limiteket határoz meg, és amelyek minden körülmények között (például árfolyam elmozdulás miatt a limit összeg viszonyítás alapjának megváltozása) biztosítják a jogszabályi előírások betartását.
43. Pénzügyi csoport esetében elvárt, hogy csoportszintű hitelkockázati limitek is kialakításra kerüljenek. Célszerű, ha a csoporthoz tartozó pénzügyi szervezetek egyedi szinten alkalmazott limitrendszere összhangban áll a csoportszintű limitekkel, amely ajánlás egyik eleme, hogy a csoporthoz tartozó pénzügyi szervezetek által egyedi szinten alkalmazott limitek előre rögzített allokációs mechanizmus mentén kerüljenek meghatározásra. Fontos, hogy a csoporttagok ismerjék a csoport egésze limitrendszerének felépítését.
44. A pénzügyi szervezet által alkalmazott limitrendszer kialakítása és az egyes küszöbértékek meghatározása során objektív és szubjektív szempontok egyaránt figyelembe vételre kerülhetnek. Célszerű ugyanakkor arra törekedni, hogy az előbbieik túlsúlya érvényesüljön.
45. Elvárt, hogy a hitelkockázati limiteken belül az ügyfél- és partner limitek szervesen kapcsolódjanak a pénzügyi szervezet ügyfél- és partnerminősítési rendszeréhez.
46. Jobb ügyfél- és partnerminősítés esetén általában arányosan magasabb limit engedélyezhető. Kerülendő azonban ezen elv mechanikus alkalmazása, hiszen a limitek mértékét más objektív és szubjektív tényezők is befolyásolhatják (például az ügyfél típusa, a rendelkezésre álló biztosíték fajtája és nagysága).
47. Ajánlott az ügyfél- és partner limitek időszávokra bontása, kifejezendő a pénzügyi

szervezet egyes időtávokra vonatkozó eltérő kockázatvállalási hajlandóságát.

48. Javasolt, hogy az ügyfél- és partner limitek küszöbértékének meghatározásakor a Központi Hitelinformációs Rendszerből elérhető információk (más intézmények által nyújtott finanszírozás, nemteljesítés, stb.) is kerüljenek figyelembe vételre.
49. A pénzügyi szervezet által meghatározott egyes limitek a még racionálisan kockáztatható értéket rögzítve a kockázatvállalás előre rögzített korlátok között tartását célozzák, ezért önmagában nem lehet cél azok maximális kihasználására való törekvés.

2. Hitelkockázat mérséklési technikák

50. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet sajátosságai (tevékenység volumene, jellege, hitelkockázati politika, kitettség, más kockázatokkal való összhang) figyelembevételével alkalmazza az egyes hitelkockázat mérséklési technikákat (biztosítékok, értékpapírosítás, biztosítást, stb.).
51. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet belső szabályozásban határozza meg az általa alkalmazható hitelkockázat mérséklési technikákat és azon belül az elfogadható fedezet típusokat.
52. A fedezetek értékelésével kapcsolatos jogszabályi szintű előírásokat az ügyfél- és partnerminősítés, valamint a fedezetértékelés prudenciális követelményeiről szóló MNB rendelet rögzíti, melyben meghatározottak követését az MNB jó gyakorlatnak tartja az annak hatálya alá nem tartozó, hitelkockázatot vállaló valamennyi pénzügyi szervezet esetében, az arányosság 1. pontban meghatározott elvárását figyelembe véve.
53. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a kockázatvállalás során fedezetként figyelembe vehető biztosítékok (ingó és ingatlan vagyontárgyak, pénzügyi eszközök), valamint jogi kikötések és szerződések csak abban az esetben kell, hogy megfeleljenek a CRR előírásainak, ha azokat a pénzügyi szervezet tőkekövetelmény mérséklő tételként kívánja figyelembe venni. A kockázatvállalás során olyan biztosíték is megkövetelhető, amely a CRR hitelkockázati fedezetekre vonatkozó követelményeinek nem felel meg, mert annak akkor is lehet kockázat csökkentő hatása, ha alkalmazása miatt a tőkekövetelmény nem csökkenthető.
54. Az MNB felhívja a figyelmet továbbá arra, hogy a hitelkockázat mérséklési technikák alkalmazása új hitelkockázatokat és új kockázati típusokat (például jogi kockázat, működési kockázat) is keletkeztethet, amelyeket a hitelkockázat csökkentő hatás

számbavételénél figyelembe kell venni. Így külön vizsgálandó például a biztosíték érvényesítéséből várható pénzbefolyás és a hitelkockázat vállalás összege közötti devizális összhang, a rendelkezésre bocsátott fedezetek piaci likviditása, illetve az óvadékba adott értékpapír és a hitelkockázat vállalás hozamfeltételei közötti összhang.

55. Az MNB a fedezetek utólagos értékelése tekintetében jó gyakorlatnak tartja a negyedévente, kereskedelmi ingatlanoknál évente, lakóingatlanoknál háromévente, illetve a biztosíték értékében vagy érvényesíthetőségében bekövetkező jelentős változás esetén történő felülvizsgálatot, továbbá, ha azt az üzleti területtől független szervezeti egység végzi.
56. A biztosítékok jogi érvényesíthetőségével kapcsolatosan, a biztosítéki szerződésre vonatkozó jogrendben érvényes következő tényezőkre ajánlott különösen figyelni:
 - a) a csőd- és felszámolási szabályokra, a biztosíték érvényesíthetőségére, illetve az érvényesíthetőségét korlátozó előírásokra csődeljárás vagy felszámolás esetén,
 - b) a hatóságok biztosítékkal kapcsolatos különleges jogaira (pl. adóhatóság végrehajtási jog)
 - c) a biztosíték jelen és jövőbeli terhelhetőségére,
 - d) jelzálogjog kikötése esetén a közhiteles nyilvántartásba történő szabályszerű bejegyzésre.
57. A biztosítékok jogi érvényesíthetőségével kapcsolatos kockázatok csökkentése érdekében a gyakran alkalmazott biztosítékok esetére ajánlott sztenderd szerződésminták kidolgozása.
58. A nem szokványos biztosítéki konstrukciók esetén célszerű független, a kérdésben jártas, speciális jogi szakértő véleményének a kikérése. Ha a pénzügyi szervezet hitelkockázat mérséklő eszközként kívánja alkalmazni a CRR által elismert biztosítékokat (CRR Harmadik Rész, Második Cím, 4. fejezet), akkor a CRR 194. cikk (1) bekezdés második albekezdése alapján ez kötelezettsége is, és nem csak a „különleges” biztosítéki konstrukciók esetén.

VIII. A hitelkockázat vállalás és kezelés folyamata

59. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló belső rendszerekkel, eljárásokkal és módszerekkel rendelkezzen a hitelkockázat vállalási és kezelési folyamatai tekintetében, amelyek kiterjednek:
 - a) a kezdeményezéssel, az előkészítéssel, ideértve a hitelkockázat előzetes felmérését (hitelképesség, működés vizsgálata, üzleti kockázat meghatározása,

- kockázatcsökkentő eszközök, értékelése, elfogadása),
- b) a döntéssel (limit meghatározása, ügyleti döntések),
- c) a lebonyolítással, ideértve az ügylet teljesülésének figyelését, az eszközök és a mérlegen kívüli tételek, valamint a hitelkockázat csökkentő eszközök értékének rendszeres felülvizsgálatát (monitoring, értékelés),
- d) az ügylet módosításával, ideértve a nem teljesítő ügyletek kezelését (átstrukturálás, követeléskezelés),
- e) a rendkívüli helyzetek kezelésével kapcsolatos feladatokra.

1. Döntés előkészítés

60. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a döntés előkészítés keretében feltárja és szintetizálja a hitelkockázat vállalásra irányuló döntéshez szükséges minden lényeges külső (piaci, nyilvános, hatósági, stb.) és belső (például az ügyfélről az intézménynél már elérhető adatok, korábbi tapasztalatok) információt.
61. A döntés előkészítés keretében az egyes nevesített tevékenység típusok esetében különösen az alábbi információk feltárása célszerű:
- a) hitel és pénzkölcsön nyújtásakor:
 - aa) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességét, fizetőképességét befolyásoló tényezők,
 - ab) a pénzügyi szervezetnek, illetve csoportnak az ügyféllel, partnerrel, illetve kibocsátóval fenntartott minden korábbi és fennálló kapcsolata,
 - ac) az alkalmazandó hitelkockázat csökkentő eszköz értékelése (érték és érvényesíthetőség, az annak változását befolyásoló tényezők),
 - ad) a biztosíték érvényesítéséből várható pénzbefolyás és a hitelkockázat vállalás összege közötti devizális összhang,
 - ae) a hitelnyújtás célja és a visszafizetés forrása,
 - af) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó kötelezettségvállalásra vonatkozó jogképessége,
 - ag) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó vállalatirányítási gyakorlata,
 - ah) a múltbeli pénzáramlások, valamint a jövőbeli pénzáramlások különböző scenáriók mellett;
 - b) kezesség és garancia, valamint egyéb bankári kötelezettség vállalásakor:
 - ba) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességét, fizetőképességét befolyásoló tényezők,
 - bb) a pénzügyi szervezetnek, illetve csoportnak az ügyféllel, partnerrel, illetve kibocsátóval fenntartott minden korábbi és fennálló kapcsolata,
 - bc) a beváltás valószínűsége;
 - c) követelés vásárlásakor:

- ca) a megvásárolni tervezett követelések hitelkockázati jellemzői,
- cb) csőd- vagy felszámolási eljárás esetén a követelések rangsorolása;
- d) származékos ügyletek kötése esetén:
 - da) az alapul szolgáló eszközre vonatkozó hitelkockázati jellemzők,
 - db) jogi érvényesíthetősége;
- e) befektetési hitel nyújtásakor:
 - ea) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességét, fizetőképességét befolyásoló tényezők,
 - eb) a pénzügyi szervezetnek, illetve csoportnak az ügyféllel, partnerrel, illetve kibocsátóval fenntartott minden korábbi és fennálló kapcsolata,
 - ec) a hitelnyújtás célja,
 - ed) a pénzügyi eszköz likviditása,
 - ee) a pénzügyi eszköz és hitelkockázat vállalás hozamfeltételei közötti összhang,
 - ef) csőd- vagy felszámolási eljárás esetén a követelés rangsorolása;
- f) jegyzési garanciavállalás esetén:
 - fa) a kibocsátás körülményei,
 - fb) a pénzügyi eszköz értékesíthetőségére, likviditására vonatkozó kilátások.

62. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy bár a döntés előkészítője felelős az előkészítő anyagban foglalt tartalmának valódiságáért, a döntés előkészítő felelőssége nem helyettesíti a döntéshozó felelősségét.

63. Az MNB a lakossági termékek esetében szabványosított, míg a már jóváhagyott ügyfél-, partner-, illetve kibocsátói limiteken belüli kockázatvállalásra irányuló döntések előkészítése esetében egyszerűsített eljárást is elfogadhatónak tart.

2. Ügyfél- és partnerminősítés

64. Jogszabályi kötelezéstől függetlenül is alapelvárásnak tekinthető, hogy – egyes speciális hitelkockázat vállalást eredményező konstrukcióktól (például lombard hitel) eltekintve – a követelések visszafizetésének forrását az ügyfél, partner jövedelme és ne a rendelkezésre bocsátott biztosíték jelentse.

65. A 64. pontban jelzett alapelv érvényre juttatása egyik elemeként elvárt, hogy a pénzügyi szervezet a nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló, ügyfél- és partnerminősítési rendszert működtessen, amely segíti:

- a) az ügyfél, partner fizetőképességének, hitelképességének a kockázatvállalás előtt történő megállapítását,
- b) az ügyfél, partner fizetőképességében, hitelképességében bekövetkező változások becslését, jövőbeni fizetőképességének megállapítását,

- c) az ügyfél, partner nem teljesítési valószínűségének megállapítását, a nem teljesítési valószínűség számszerűsítését,
 - d) az ügyfelek és partnerek azonos kockázatokat és nem teljesítési valószínűségeket tükröző kategóriákba sorolását.
66. Az MNB olyan ügyfél- és partnerminősítési rendszer működtetését várja el, amely:
- a) az üzleti megfontolásoktól független és a lehető legnagyobb mértékben objektív szempontok figyelembe vételén alapul,
 - b) megfelelő összhangot biztosít az ügyfél gazdálkodási adataiból nyert számszerűsíthető adatok, objektív szempontok, valamint a nem számszerűsíthető, szubjektív megítélésű információk, illetve egyéb körülmények vizsgálata között, illetve modellek használata esetén teljesülnek a 69-71. pont szerinti elvárások,
 - c) konzervatív, óvatos megközelítés módot alkalmaz,
 - d) érvényesíti az „ismerd meg az ügyfeled” szemléletmódot,
 - e) biztosítja a „négy szem” elvének érvényre juttatását,
 - f) ugyanazon ügyféllel, partnerrel, illetve kibocsátóval szembeni minden kockázatvállalás során következetesen alkalmazásra kerül,
 - g) biztosítja a minősítések változásainak folyamatosan nyomon követhetőségét.
67. Az ügyfél- és partnerminősítéssel kapcsolatos jogszabályi szintű előírásokat az ügyfél- és partnerminősítés, valamint a fedezetértékelés prudenciális követelményeiről szóló MNB rendelet rögzíti, melyben meghatározottak követését az MNB jó gyakorlatnak tartja az annak hatálya alá nem tartozó, hitelkockázatot vállaló valamennyi pénzügyi szervezet esetében, az arányosság 1. pontban meghatározott elvárását figyelembe véve.
68. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet ügyfél- és partnerminősítési rendszere külső minősítések figyelembe vételét csak a minősítés pénzügyi szervezet általi – a külső minősítővel és annak minősítéseivel kapcsolatos korábbi vagy pénzügyi csoport esetében a csoport más tagja révén elérhető tapasztalatokat is figyelembe vevő – felülvizsgálata esetén tegye lehetővé.
69. Amennyiben azt a pénzügyi szervezet sajátosságaihoz igazították, a pénzügyi szervezet az ügyfél- és partnerminősítésre kockázatkezelési modelleket is igénybe vehet. Elvárás azonban, hogy ha a pénzügyi szervezet a tőkekövetelmény számításra modellt használ, akkor azt használja kockázatkezelésre is (use teszt).
70. Amennyiben a pénzügyi szervezet az ügyfél- és partnerminősítés során modellt használ, az MNB javasolja, hogy a pénzügyi szervezet szenteljen különös figyelmet az adatok integritásának, továbbá kellő körültekintéssel határozza meg a főbb módszereket, paramétereiket és előfeltételezéseket. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet

teljes körűen ismerje az alkalmazott modell korlátait, alkalmazásának kockázatait és kezelje azokat.

71. A belső és a külső modellek használata esetében egyaránt elvárás azok rendszeres – legalább három évenkénti –, megfelelő képzéssel rendelkező, a kockázatkezeléstől független személy általi validálása.
72. Az MNB elvárása alapján a fogyasztónak minősülő és a lakossági ügyfelek esetében használt egyszerűsített ügyfél- és partnerminősítési eljárás, illetve az újonnan alakult vagy a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) hatálya alá nem tartozó ügyfelek vonatkozásában meghatározott, az általánostól eltérő minősítési elvek alkalmazása nem jelenti azt, hogy egyes tevékenység, illetve ügylet típusokra, továbbá ügyfelekre vagy partnerekre a minősítési rendszer egyáltalán nem terjed ki, illetve nem kerül alkalmazásra.
73. Amennyiben a pénzügyi szervezet anyavállalatának ügyfél- és partnerminősítési rendszere nem vagy nem teljesen felel meg a magyar jogszabályoknak, az MNB elfogadható gyakorlatnak tartja annak megfelelő módosításokkal, kiegészítésekkel történő alkalmazását.
74. Az MNB javasolja, hogy az összevont alapú felügyelet alá tartozó csoporthoz tartozó pénzügyi szervezetek az ügyfél- és partnerminősítés során ugyanazokat a minősítési elveket kövessék.
75. Elvárt, hogy az ügyfél- és partnerminősítés során az ügyfél fizetőképességének, hitelképességének megállapítása érdekében a pénzügyi szervezet tegyen meg minden elvárható lépést az ügyfél, partner jelenlegi jövedelmi, pénzügyi helyzetének, valamint annak stabilitása, esetleges változása megállapítása érdekében.
76. Az ügyfél, partner jelenlegi jövedelmi, pénzügyi helyzetének, valamint annak stabilitása, esetleges változása megállapítása érdekében a pénzügyi szervezet célszerűen figyelembe veszi:
 - a) az ügyfél, partner által rendelkezésre bocsátott dokumentumokat, szolgáltatott adatokat,
 - b) a pénzügyi szervezetnél az ügyfélről, partnerről már rendelkezésre álló (például más kockázatvállalás kapcsán már rendelkezésre álló vagy korábbi üzleti kapcsolat nyomán elérhető) információkat,
 - c) az ügyfélről, partnerről a pénzügyi szervezettel azonos, összevont alapú felügyelet alá tartozó csoport tagjainál rendelkezésre álló információkat.
77. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet az ügyfél, partner jövedelmi, pénzügyi helyzetének

értékelése során vegyen figyelembe minden lényeges kockázati tényezőt (például felszámolt kamatok, árfolyam, tőkekövetelés nagysága, fizetési késedelem, az ügyfél, partner egyéb kötelezettségei, lakossági ügyfél esetében az életkörülmények előre látható változásai, egyéb ügyfél, partner esetében a piaci viszonyok változása), amely befolyással lehet az ügyfél, partner jövőbeni fizetőképességére, pénzügyi helyzetére.

78. Az MNB nem tartja jó gyakorlatnak, ha az ügyfél, illetve partner fizetőképességének, hitelképességének megállapítása a jövőbeni jövedelmekre vonatkozó pozitív várakozásokon alapul, hacsak az megfelelő dokumentumokkal nem alátámasztott.
79. Külföldi ügyfél, partner esetén célszerű az országgkockázat vizsgálatát a hitelkockázat vállalási és kezelési folyamatban már az ügyfél- és partnerminősítésbe beépíteni.
80. A 67. pontban hivatkozott MNB rendeletnek és az ajánlás ezen pontjának való megfelelés abban az esetben is javasolt, ha a pénzügyi szervezetnek kibocsátóval szemben merül fel hitelkockázati kitétsége.

3. Hitelkockázat vállalási döntés

81. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet az egyes általa nyújtott szolgáltatás, illetve ügylet típusokhoz hitelkockázat vállalási döntési szinteket rendeljen, és ezzel összefüggésben belső szabályzatban rögzítse:
 - a) az egyes döntési szintek meghatározásának szempontjait,
 - b) az egyes döntési szinteken a döntésekben részt vevő személyeket, szervezeti egységeket, illetve testületeket,
 - c) az egyes kockázatvállalások során az előre meghatározott döntési szinttől eltérő döntéshozatal lehetőségét, eljárásrendjét,
 - d) az egyes döntési szinteken alkalmazott döntéshozatali eljárásokat (például egyszerűsített, komplex).
82. Célszerű, ha az egyes döntési szintek meghatározására – „a négy szem” elve érvényre juttatásának szem előtt tartásával – objektív feltételek mellett kerül sor, továbbá ha a kockázatosabb, illetve nagyobb volumenű ügyletekről magasabb vezetői, illetve bizottsági szinten történik döntés.
83. Az MNB azt tartja jó gyakorlatnak, ha a hitelkockázat vállalási döntés során a belső szabályozásban meghatározott általános eljárásoktól a pénzügyi szervezet csak nagyon kivételes esetben, megfelelő indokok alapján, megfelelő dokumentáltság mellett tér el.

4. A hitelkockázat vállalás előtti adminisztráció

84. Az MNB ajánlja, hogy a pénzügyi szervezet a kockázatvállalás (például hitelfolyósítás vagy az ügyféllel történő kereskedés megkezdése) megtörténte előtt ellenőrizze a jóváhagyott ügylet összes alaki kellékének meglétét. Erre célszerű külön szervezeti egységet létrehozni, de a jelen ajánlás 1. pontjában meghatározott arányossági elvre tekintettel, a feladattal más szervezeti egység is megbízható.
85. A hitelkockázat vállalás megtörténte előtt a következőket célszerű vizsgálni:
- a kockázatvállalást szabályszerűen, a megfelelő szinten hagyták-e jóvá,
 - a megkötendő szerződés a döntésnek megfelelő-e,
 - amennyiben releváns, a szerződés tartalmazza-e az ügyfélnek, partnernek, illetve kibocsátónak az ügylethez kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségével kapcsolatos feltételeket,
 - megvannak-e a kockázatvállaláshoz szükséges dokumentumok (például a fedezet ténylegesen rendelkezésre áll-e, a szerződést szabályszerűen aláírták-e, a szerződés hatályos-e).

5. Ügyfél-, partner-, illetve kibocsátói dokumentáció

86. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázati kitettséget eredményező döntéseit dokumentálja. Emellett az elutasított hitelkockázat döntésekről is készüljön nyilvántartás, megjelölve az egyes kérelmek elutasításának indokát.
87. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet az ügyfélről, partnerről, illetve kibocsátóról aktát vezet. Az akta tartalmazza az összes olyan információt, amely az ügyfél, partner, illetve kibocsátó pénzügyi állapotának megítéléséhez és a hitelkockázat vállalással kapcsolatos valamennyi megtörtént esemény nyilvántartásához, dokumentálásához szükséges.
88. Elvárt az ügyletre vonatkozó információkat tartalmazó hitelakta vezetése is. A hitelakta részét képezheti az ügyfélről, partnerről, illetve kibocsátóról vezetett aktának.
89. A hitelaktának a következőket célszerű tartalmaznia:
- az adós, illetve adóscsoport adatai (az adós neve, székhelye, lakhelye, illetve telephelye, vállalkozási formája, tevékenységi köre, valamint azon vállalatcsoport megnevezése, amelyhez az ügyfél tartozik, információk a vállalatcsoportról),
 - az adóstársak és a kezesek azonosítására alkalmas adatok,
 - az ügylet (például az ügyfél másik hitele a pénzügyi szervezetnél) előzményeinek meghatározása, az adós korábbi hitelintézeti kapcsolatának értékelése, a központi hitelinformációs rendszertől kért információ,
 - az ügylet céljának (például hitelcél) megjelölése,

- e) a kockázatvállalás megtérülését (például hitel visszafizetését) szolgáló források meghatározása,
- f) az ügylet kondícióinak meghatározása: futamidő, kamatok, egyéb költségek (például kezelési költség),
- g) fedezet dokumentumai (például arra vonatkozó szerződés, tulajdoni lap, ingatlanértékelés, zárolás dokumentumai),
- h) a hitelügylethez kapcsolódó szerződések (biztosítás, lakástakarék) fennállásához kapcsolódó, folyamatosan keletkező információk,
- i) harmadik fél által nyújtott biztosíték (például kezesség) dokumentumai,
- j) a biztosíték értékelését alátámasztó információk (különösen a fedezetértékelési szabályzatban foglaltak teljesülésének bemutatása, külső szakértő bevonása esetén a hivatalos értékelés),
- k) az ügylet elbírálását alátámasztó, az ügyfél- és partnerminősítési eljárás során értékelt jövedelmi, pénzügyi adatok, éves beszámoló, éves jelentés és szubjektív információk,
- l) az ügyféltől, partnertől, illetve kibocsátótól a követelés futamideje alatt rendszeresen bekért és rendelkezésre bocsátott információk,
- m) az ügyfél, illetve a partner minősítése és annak változása,
- n) a kockázatvállalási döntés és összes módosításának dokumentumai [beleértve a kockázatkezelő/kockázatkezelési terület véleményét is, amennyiben annak meglétét belső szabályzatok előírják (például bizonyos összeghatár felett)],
- o) az ügyletre vonatkozó szerződés, a közjegyzői okiratba foglalt szerződés, a szerződés módosítás eredeti példányai,
- p) az adós és az ügylet (például hitel) folyamatos figyelemmel kísérése során a pénzügyi szervezet tudomására jutott tények, adatok, információk, elkészített monitoring jelentések,
- q) a követelés minősítése és változásai,
- r) a kockázatvállalással összefüggésben elszámolt értékvesztés, megképzett céltartalék.

90. Az MNB elvárja, hogy az ügyfél-, partner-, illetve kibocsátó akták, valamint a hitelakták tartalmát a pénzügyi szervezet olyan módon határozza meg, hogy biztosított legyen az ügyfél, partner, kibocsátó vagy az esetlegesen bevont közvetítő által átadott információk prudens értékelése, segítse elkerülni a rendelkezésre bocsátott információk nem megfelelő értelmezésének a lehetőségét, továbbá, hogy a felügyeleti hatóság kérésére a kockázatvállalási döntések megalapozottsága bármikor, visszakereshető – az iratmegőrzésre vonatkozó jogszabályi előírások általános keretei között – módon igazolható legyen.

91. Az MNB elvárása szerint biztosítandó az ügyfél-, partner-, illetve kibocsátó akták és hitelakták teljessége, valamint folyamatos problémamentes kihelyezés esetében is

minimum a hitelkockázat vállalás futamideje végéig történő karbantartása. A nem teljesítő kitettségek esetében ezek a követelés rendezéséig, leírásáig, illetve eladásáig teljesítendő.

IX. A hitelkockázat folyamatos nyomon követése

92. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázati kitettségének nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló belső rendszerekkel, eljárásokkal és módszerekkel rendelkezzen a hitelkockázati kitettsége azonosítására, mérésére, folyamatos nyomon követésére (monitoring) és kontrolljára.
93. A hitelkockázati kontroll fontos részét képezi a hitelkockázat vállalási dokumentumok megőrzése, hiszen a pénzügyi szervezet csak azon kockázatokat tudja kézben tartani és kezelni, amelyekről tudomása van.
94. A hitelkockázatot vállaló pénzügyi szervezet a hitelkockázati limit érvényességi ideje vagy a vállalt hitelkockázat futamideje alatt folyamatosan figyeli:
 - a) a hitelkockázat vállalást jelentő pozíciók alakulását (limitek kihasználtságának figyelése),
 - b) a hitelkockázatot jelentő ügylet teljesülését, a szerződés betartását (cash-flow-k, a kondíciók, valamint a szerződésben foglalt előírások, pénzügyi kikötések teljesülését),
 - c) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó hitelképességében, fizetőképességében bekövetkezett vagy várható változásokat,
 - d) az alkalmazott hitelkockázat mérséklési technikák, ideértve a fedezetek értékében és érvényesíthetőségében (ideértve többek között a fedezetek meglétének, valamint a kezesek helyzetének monitorozását is) bekövetkezett vagy várható változásokat.
95. A hitelkockázati monitoring tevékenység célja:
 - a) a jogszabályi előírásoknak és a belső szabályzatoknak való megfelelés ellenőrzése,
 - b) a hitelkockázati étvágy és a hitelkockázati politika érvényesülésének nyomon követése,
 - c) input adatok szolgáltatása a hitelkockázati étvágy és hitelkockázati politika felülvizsgálatához.
96. Az MNB elvárása alapján a hitelkockázati monitoring tevékenység átfogó folyamatszabályozásra épül, és hatékonyságának elősegítése érdekében a folyamatba épített és a vezetői ellenőrzés eszközei is felhasználhatók.

97. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati monitoring objektív gazdasági információkon alapuljon. Célszerű a kockázatvállalásra vonatkozó szerződésben rögzíteni az ügyfél kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségét, valamint az annak elmulasztása esetén alkalmazható szankciókat, jogkövetkezményeket.
98. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati monitoring tevékenység már a döntési feltételek szerződésbe foglalásának és a – külső és belső szabályozásban rögzített – kockázatvállalási feltételek teljesülésének ellenőrzésével kezdődjék meg.
99. Helytelen gyakorlat, ha bizonyos fedezet típusok (például készfizető kezesség) vonatkozásában vagy a fedezetet rendelkezésre bocsátó személyére tekintettel (például a magyar állam) – az alacsony kockázatra való hivatkozással – teljesen elmarad a monitoring tevékenység.
100. Különlegesen szoros (például az általánostól nagyobb vezetői figyelmet, támogatást kapó) monitoring tevékenység javasolt az alábbiak tekintetében:
- a) azon hitelkockázati kitétségek, amelyeket az általános eljárásrenden kívül, rendkívüli eljárás keretében hagytak jóvá (ide sorolható például a belső szabályozás egy, vagy több előírása alóli egyedi, megfelelő döntési szint által adott felmentés esete), vagy rendkívüli, nem szabályozott módon keletkeztek,
 - b) projekthitelek,
 - c) devizahitelek,
 - d) több pénzügyi szervezet által közösen finanszírozott adós, illetve ügylet (konzorciális hitel).
101. Az MNB a konzorciális hitelek tekintetében indokoltnak tartja, hogy az érintett pénzügyi szervezetek mindegyike külön hitelkockázati monitoring tevékenységet folytasson. Önmagában a társfinanszírozást nem lehet kockázatcsökkentő tényezőként kezelni.

X. A hitelkockázat mérése

102. A pénzügyi szervezet hitelkockázat mérési rendszereivel szembeni elvárások:
- a) összhangban állnak a pénzügyi szervezet sajátosságaival, hitelkockázati kitétségének jellegével és nagyságrendjével,
 - b) biztosítják a hitelkockázat ügylet- és portfólió szintű mérését is,
 - c) megfelelően dokumentáltak (paraméterek, előfeltételezések),
 - d) a hitelkockázat méréséhez és kezeléséhez szükséges minden lényeges adat, input megfelelően, a pénzügyi szervezet tevékenységeinek jellegével és nagyságrendjével összhangban specifikált, a pénzügyi szervezet nyilvántartásaiból

- pontosan előállítható,
- e) a külső adatok felhasználásának feltételrendszere és eljárásrendje pontosan meghatározott.
103. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet teljes körűen ismerje a hitelkockázat mérésére általa használt minden kvantitatív eszköz és modell korlátait, alkalmazásának esetleges számviteli kockázatait, és azokat vegye figyelembe a hitelkockázat kezelésére szolgáló folyamatában.
104. Modellek alkalmazása esetén az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő folyamatokat és eljárásokat alakítson ki és működtessen annak biztosítása érdekében, hogy a hitelkockázat mérésére használt modellek inputjai összhangban legyenek az üzleti tervezés során használt adatokkal és feltételezésekkel. Modellek alkalmazásakor az MNB javasolja továbbá, hogy a pénzügyi szervezet szenteljen különös figyelmet az adatok integritásának, továbbá kellő körültekintéssel határozza meg a főbb módszereket, paramétereiket és előfeltételezéseket.
105. Amennyiben azt a pénzügyi szervezet sajátosságaihoz igazították, a pénzügyi szervezet a hitelkockázat kezelésére és ellenőrzésére külső modelleket is igénybe vehet.
106. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet teljes mértékben ismerje és értse a modellek alapját képező analitikákat, feltételezéseket és módszertanokat, biztosítsa a modell kellő mértékű integrálását a pénzügyi szervezet átfogó kockázatkezelési rendszereibe és folyamataiba, továbbá kerülje az azokra való túlzott támaszkodást.
107. A hitelkockázati belső és a külső modellek használata esetében egyaránt elvárás azok rendszeres – legalább három évenkénti –, a modellek felülvizsgálata szempontjából megfelelő képesítéssel rendelkező, a kockázatkezeléstől független személy általi validálása.⁶
108. Az MNB javasolja, hogy a pénzügyi szervezet a hitelkockázat mérési rendszer részeként a hitelkockázati kitettségének nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban álló kitettség minősítési rendszert alakítson ki és működtessen. A kitettségek minősítésének alapját a hitelkockázati monitoring tevékenység jelenti.
109. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet a kitettségek minősítésével összefüggésben

⁶ Egyéb előírások a CRR hatálya alá tartozó intézmények esetében a három éven belül nagyobb gyakorisággal teszik szükségessé a modellek validálását.

belső szabályozásban rögzítse:

- a) a kitettségek minősítésére vonatkozó rendszer kialakításának és működtetésének célját,
- b) a kitettség minősítési rendszer meghatározásának, jóváhagyásának és felülvizsgálatának módját,
- c) a kitettségek minősítésének eljárásait (normál eljárás, egyszerűsített eljárás),
- d) a kitettségek minősítésének folyamatait (ideértve a kitettségek minősítési gyakoriságának – amely tekintetben az MNB a legalább negyedévenkénti⁷, illetve a rendkívüli eseményekhez kötött soron kívüli értékelést jó gyakorlatnak tartja – meghatározását is), felelősségi és hatásköri rendszerét,
- e) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó általi rendszeres, a kitettségek minősítéséhez kapcsolódó adatszolgáltatás szabályait,
- f) az egyedi és a csoportos értékelés alapelveit (mely kitettségek esetében kötelező az egyedi értékelés, mely kitettségeket lehet csoportos értékelés alá vonni),
- g) az alkalmazott minősítési kategóriákat⁸, értékelési csoportokat,
- h) a kitettségek minősítési kategóriákba, illetve értékelési csoportokba történő besorolása során figyelembe veendő szempontokat,
- i) a minősítési eljárások során nyert megállapítások felhasználási módját,
- j) a kitettségek minősítésének nyilvántartási és dokumentációs követelményeit.

110. Az MNB indokoltnak tartja, hogy a kitettségek rendszeres minősítésére a pénzügyi szervezet valamennyi hitelkockázati kitettsége esetében sor kerüljön. Ettől az alacsony kockázatúnak minősített ügyleteknél (például állami készfizető kezességvállalás mellett nyújtott hitel) sem javasolt eltekinteni.

111. A kisösszegű követeléseket a pénzügyi szervezet csoportos értékelés alá vonhatja. Ezzel összefüggésben az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet belső szabályzatban rögzítse, hogy milyen és milyen módon megállapított összeget tekint kis összegnek.

112. A lakossági ügyféllel szembeni, a fogyasztási hitelből adódó, a jelzáloghitelből eredő, valamint a kisösszegű követeléseknél – az egyedi értékelés, illetve a csoportos értékelés esetében egyaránt – alkalmazható egyszerűsített minősítési eljárás (az adott tétel minősítése során korlátozott számú szempont kerül figyelembe vételre, vagy egy adott szempont szerinti vizsgálatot nem kell a vonatkozó, általánosan leírt teljes követelményrendszer szerint elvégezni) is. Az MNB ajánlása alapján a fedezettől, mint minősítési szemponttól legfeljebb csak a kisösszegű követeléseknél lehet indokolt

⁷ Ez a pénzügyi intézmények és a befektetési vállalkozások esetében a nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló MNB rendelet alapján jogszabályi előírás is.

⁸ A nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló MNB rendelet előírásainak való megfelelést szem előtt tartva a pénzügyi intézmények és a befektetési vállalkozások legalább a teljesítő kitettség és a nem teljesítő kitettség kategóriákat alkalmazzák, mindkét kategórián belül elkülönítve az átstrukturált követeléseket.

eltekinteni.

113. Az MNB javasolja, hogy a kitettségek minősítési kategóriákba⁹ történő sorolása a következő szempontok együttes mérlegelése alapján történjen:
- a) az ügyfél, partner, illetve kibocsátó minősítése,
 - b) a törlesztési rend betartása, a tőke- és kamattörlesztési késedelmek alakulása,
 - c) az ügyfélhez kapcsolódó országgockázat és az abban bekövetkezett változás,
 - d) a tétel tovább értékesíthetősége, mobilizálhatósága (a piaci kereslet-kínálati viszonyok és az elérhető piaci árak, a kibocsátó saját tőkéjében való részesedés a befektetés arányában),
 - e) a tételből adódó veszteségnek minősülő jövőbeni fizetési kötelezettség.
114. Az egy ügyféllel szemben különböző kockázatvállalással járó ügyletekből adódóan keletkezett tételek egymástól eltérő minősítési kategóriákba is sorolhatók a rájuk vonatkozó minősítési szempontok mérlegelésével, a 147. pontban meghatározottak figyelembe vételével.
115. Ha egy adott szerződésből kifolyólag egy ügyfélhez több egymással összefüggő, különböző típusú, kockázatvállalással járó tétel kapcsolódik oly módon, hogy az egyik tétel megszűnése a másik tétel keletkezését vonja maga után, akkor az ilyen tételek minősítési kategóriába való besorolásakor az MNB következetes eljárást vár el. Az ilyen tételek eltérő minősítési kategóriába való besorolása csak különös körülménnyel, szemponttal alátámasztott módon lehet indokolt.
116. A kitettségek minősítése esetében is elvárás a „négy szem” elvének érvényesítése.
117. Az MNB javasolja, hogy a pénzügyi szervezet rendszeresen vizsgálja felül a kitettség minősítési rendszere működését és annak eredményéről tájékoztassa az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testületet, illetve a hiányosságok megszüntetése érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket.
118. A pénzügyi szervezet a hitelkockázati kitettségével összefüggésben tőkekövetelmény előírásoknak tesz eleget. Ennek kereteit az ágazati jogszabályok, valamint a kapcsolódó alacsonyabb szintű jogszabályok határozzák meg.
119. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezetek hitelkockázati kitettségekkel kapcsolatos dokumentációs és nyilvántartási rendszere kiterjed a hitelkockázati monitoring, a követelésminősítés, a tőkekövetelmény számítás és az értékvesztés

⁹ A CRR hatálya alá tartozó intézmények a CRR 178. cikk (1) bekezdésének figyelembe vételével alkalmaznak ügyfél vagy ügylet szintű minősítést.

elszámolás valamint céltartalék képzés kapcsán keletkező dokumentumok megőrzésére, nyilvántartások vezetésére is.

XI. Hitelkockázati stressz tesztek

120. A stressz tesztelés, mint fogalom magában foglalja mindazon kvantitatív, illetve kvalitatív elemzési technikákat és kockázatkezelési módszereket, melyek segítségével a pénzügyi szervezet átfogó képet kaphat kockázati kitettségeiről és sebezhetőségéről olyan kivételes, ám valószínű helyzetekben, melyek ritka és súlyos következményekkel járó külső kockázati események következtében állhatnak elő. A közelmúltbeli pénzügyi és gazdasági válsághelyzet okán az MNB kiemelt fontosságot tulajdonít a rendszeres stressz teszteknek, így a hitelkockázati stressz teszteknek is.
121. Az MNB a hitelkockázati stressz tesztekkel kapcsolatban elvárja, hogy¹⁰:
- a) arányos módon, a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitettségének nagyságrendjével, kockázati étvágyával, kockázatvállalási hajlandóságával, kockázati profiljával összhangban kerüljenek kidolgozásra és alkalmazásra,
 - b) beépítésre kerüljenek a pénzügyi szervezet átfogó stressz tesztelési gyakorlatába és programjaiba,
 - c) a potenciális meghatározó feltételek egyikeként figyelembe vételre kerüljenek a pénzügyi szervezet átfogó, fordított stressz tesztelési programjában,
 - d) vegyék figyelembe a hitelkockázat más kockázati típusokkal való összefüggéseit és számoljanak a másodlagos hatásokkal (például kockázatok kockázati típusok és intézmények közötti tovagyrűzése, kockázatkerülés lehetőségei),
 - e) vegyék figyelembe más kockázati típusok stressz tesztjeinek eredményeit, ezáltal hozzájárulva a pénzügyi szervezet egésze kockázati helyzetének átlátásához,
 - f) egyaránt értékeljék az értékvesztés elszámolási, a pénzügyi szervezet jövedelmezőségére és a gazdasági tőkeértékre gyakorolt hatásokat.
122. Az MNB szükségesnek tartja, hogy a hitelkockázati stressz tesztek:
- a) különféle típusú stressz forgatókönyveket alkalmazzanak (egyedi, intézményfüggő változások, külső, piaci tényezők változásának, és ezek kombinált tesztelése),
 - b) kezeljenek különböző súlyosságú stressz helyzeteket,
 - c) vonatkozzanak különböző időtávokra,
 - d) vegyék figyelembe, hogy az egyes hitelkockázati osztályokra vonatkozó feltételezések eltérőek lehetnek,
 - e) a fedezetekkel kapcsolatban olyan feltételeket határozzanak meg, amelyek

¹⁰ A hitelintézet és a befektetési vállalkozás stressz tesztjeivel kapcsolatos általános elvárásokat az „A tőke megfelelés belső értékelési folyamata (ICAAP), a likviditás megfelelőségének belső értékelési folyamata (ILAAP) és felügyeleti felülvizsgálatuk” című útmutató tartalmazza. <http://www.mnb.hu/letoltes/icaap-ilaap-kezikonyv-2015-04-kiegeszített-2016-06-6.pdf>

figyelembe veszik a fedezetek érvényesíthetőségére hatást gyakorló tényezőket (például a garantőr hitelképességének romlása, piaci illikviditás),

f) eredményei a pénzügyi szervezet belső tőke megfelelési értékelési folyamata (ICAAP) során kerüljenek figyelembe vételre.

123. Elvárt, hogy a hitelkockázati stressz tesztek alapjául szolgáló forgatókönyvek feltételezéseit, azok érvényességét a pénzügyi szervezet rendszeresen, évente legalább egyszer áttekintse.

124. Az MNB elvárása alapján az átfogó hitelkockázati stressz tesztek kiterjednek a pénzügyi szervezet valamennyi hitelkockázati kitétettségre.

125. Az MNB ajánlja, hogy a központi szerződő féllel és az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kockázatok értékelése során a pénzügyi szervezet szenteljen különös figyelmet a kockázati koncentrációknak és ne hagyja figyelmen kívül, hogy stressz helyzetben sérülhet a biztosítékokhoz való hozzáférés lehetősége, illetve pótfedezetek bevonása válhat szükségessé.

126. Az MNB elvárja, hogy az alkalmazott stressz teszteket a pénzügyi szervezet megfelelően dokumentálja, és belső szabályozásban rögzítse a stressz tesztek módosításának eljárásrendjét.

127. Az MNB javasolja, hogy a hitelkockázati stressz tesztek eredményei kerüljenek figyelembe vételre a hitelkockázati stratégia és hitelkockázati politika (ezen belül a kockázati étvágy), a limitrendszer, és amennyiben releváns a hitelkockázati modellek paramétereinek, feltételezéseinek, valamint a vészhelyzeti forgatókönyvek meghatározása és felülvizsgálata során. Hitelintézet és befektetési vállalkozás esetében a hitelkockázati stressz teszt eredmények ezen túlmenően a helyreállítási terv rendszeres felülvizsgálatába is beépítendőek.

128. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete és ügyvezetése rendszeresen tekintse át a hitelkockázati stressz tesztek belső rendszerét, értékelje a kapott eredményeket és megtegye a szükséges lépéseket. A lehetséges lépések köre kiterjedhet többek között a hitelkockázati kontroll funkciói megerősítésére, a hitelkockázati kitétettség csökkentésére, a pénzügyi szervezet tőkéjének növelésére, vagy ezek bármilyen kombinációjának alkalmazására.

XII. A hitelkockázat kezelésének egyes kérdései

1. Speciális hitelezési kitétségek

129. A speciális hitelezési kitétségek, és azon belül is a projekt hitelek esetében – azok sajátosságaira tekintettel – az MNB különös gondosságot, továbbá az ügyletek jellegét és kockázati jellemzőit (a futamidő alatt általában csak a kamatok, díjak megfizetése történik meg, a kockázat a finanszírozott projekt jövedelmezőségétől függ, portfólió koncentráció, stb.) illető tájékoztatást vár el a pénzügyi szervezettől.
130. Az elvárás alapján az ilyen tevékenységet folytató pénzügyi szervezet olyan kockázatmérési modelleket alakít ki és alkalmaz, amelyekkel a pénzügyi szervezet a portfólió működésében – és a jövedelemtermelő ingatlanok esetében mindenekelőtt a kitétségek által termelt pénzáramlást illetően – jelentkező kockázatokat megfelelően képes azonosítani, és amelyek a várható veszteség értékén túl a behajtás során esetleg felmerülő további nem várt veszteségeknek és a szükséges tőkekövetelménynek adekvát számítását is biztosítani képesek.

2. Devizahitelek

131. A deviza alapú hitelezéssel összefüggésben külön figyelmet igényel a pénzügyi szervezet részéről a hitelkockázat és a piaci kockázat között fennálló nem lineáris viszony, ami miatt a devizaárfolyam emelkedéséből eredő piaci kockázat aránytalanul nagy hatást gyakorolhat egy pénzügyi szervezet devizahitel portfóliójának hitelkockázatára, esetenként jelentősen befolyásolva a pénzügyi szervezet teljes kockázati profilját. A devizában történő hitelezés magasabb reziduális kockázatot is okozhat abban az esetben, ha a hitel fedezetének értéke nem követi az árfolyam emelkedéséből származó kitétség érték növekedését. Mindezek mellett a pénzügyi szervezet a hitelkockázat koncentrációjával is szembesülhet, ha hitelportfóliójának nagy része ugyanabban a devizában, vagy erősen korreláló devizanemekben denominált.
132. A devizahitelezés speciális kockázataira tekintettel az MNB a következőket ajánlja:
- a) az ügyfél- és partnerminősítés során, illetve a kihelyezésről szóló döntés meghozatalakor a pénzügyi szervezet vegye figyelembe az ügyfél, partner adott devizanemben fennálló, várható jövőbeni bevételei, valamint az árfolyammozgások lehetséges, az ügyfél, partner fizetőképességére, valamint a fedezetek értékére gyakorolt hatását,
 - b) a hitelkockázati monitoring tevékenység során a pénzügyi szervezet biztosítsa az árfolyammozgások hatásának folyamatos nyomon követését is, és vegye azt figyelembe a követelések minősítése és a tőkekövetelmény számítás során,

- c) a pénzügyi szervezet rendszeresen értékelje a devizahitelezési tevékenység intézményi, illetve csoportszintű hatásait, kockázatait.

3. Országkockázat

133. Az országkockázati limitrendszer kialakítása során az MNB külső ország minősítési rendszer és saját minősítési rendszer használatát is elfogadhatónak tartja.
134. Amennyiben a pénzügyi szervezet a saját belső minősítését használja, a politikai kockázat és a transzfer kockázat értékelése során az alábbiak figyelembe vétele javasolt:
- a) politikai viszonyok,
 - b) gazdasági teljesítmény, gazdasági növekedés,
 - c) a külkereskedelmi és a fizetési mérleg helyzete,
 - d) külső eladósodás, eladósodási mutatók,
 - e) külső minősítő ügynökségek besorolása,
 - f) adósságfizetési tapasztalatok, az átütemezett, felfüggesztett adósságok,
 - g) a nemzetközi kötvénypiacok értékítélete,
 - h) szindikált kölcsönfelvétel és annak kondíciói,
 - i) bankhitelek és az egyéb finanszírozási lehetőségek (á forfait piac) hozzáférhetősége, kondíciója,
 - j) az ország gazdasági kilátásai, az adósságfizetés felfüggesztésének, átütemezésnek valószínűsége.

4. Koncentrációs kockázat

135. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet törekszik a koncentrációs kockázatai csökkentésére. Ez alatt nem csak az egy ügyféllel, partnerrel, kibocsátóval, illetve ügyfélcsoporttal szembeni kitétségek (nagy kockázat vállalás) diverzifikációja értendő, hanem a potenciális veszteséget jelentő egyéb koncentrációk (ágazati koncentráció, ország koncentráció, a fedezetek koncentrációja, stb.) megfelelő keretek között tartása is.
136. A kisebb, valamint speciális tevékenységet pénzügyi szervezet (például jelzálogbank) esetében különösen fontos megfelelő hangsúlyt helyezni a koncentrációs kockázatok azonosítására és kezelésére. A kisebb méret és a speciális tevékenység önmagában ugyan még nem ok a nagyobb koncentrációs kockázat feltételezésére, mert a szűkebb piac és a specializált tevékenység hátrányait olyan komparatív előnyök ellensúlyozhatják, mint a mélyebb piacismeret és a nagyobb jártasság. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a közös kockázati okra visszavezethető sokakra ez az intézményi kör sokkal érzékenyebben reagál.

5. Értékpapírosítási kockázat

137. Az értékpapírosítás a pénzügyi szervezet számára egyrészt mint az értékpapírosítási ügylet szereplője (például hitelkockázatot vállaló befektető vagy szponzor), másrészt pedig az értékpapírosítást, mint kockázatcsökkentő eszközt használó számára lehet releváns. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet kockázat vállalási döntéseiben tükröződjön az ügyletek gazdasági tartalma, továbbá azt a pénzügyi szervezet az értékpapírosítással összefüggő kockázatok kezelése és nyomon követése során vegye figyelembe.

6. Teljesítés előtti kockázat

138. Az azonnali ügyletek, továbbá a határidős és opciós ügyletek teljesítéséig az ügyletet lebonyolító pénzügyi szervezet teljesítés előtti kockázatnak van kitéve az árfolyamok változása miatt. A kockázat az ügylet pótlási költsége, ha az pozitív, amely kiegészülhet az árfolyam nyereség elmaradásának „alternatív költségével” is, ha az ügylet rosszabb árfolyamon (vagy egyáltalán nem) kerül újra kötésre, továbbá az ügyletben szereplő pénzügyi instrumentumnak a teljesítésre szóló utasítás visszavonásáig terjedő időszakokra vetített lehetséges jövőbeni hitelkockázatának (volatilitása) az összege. Az MNB javasolja, hogy a teljesítés előtti kockázatokat a pénzügyi szervezet biztonsági letét (készpénzfedezet, óvadék) megkövetelésével, elkülönítésével vagy teljesítés előtti limit meghatározásával korlátozza.

139. Az MNB elvárja, hogy a biztonsági letét képzésének és változtatásának számítási módját, továbbá a teljesítés előtti limitek képzésének, változtatásának módszerét és a konkrét limiteket és a limitek terhelési módját a pénzügyi szervezet üzleti területtől független szervezeti egysége állapítsa meg, a belső szabályzatban foglaltak szerint.

7. Elszámolási kockázat és nyitva szállítási kockázat

140. A treasury tranzakciók, a kereskedési könyvi tételek (ügyletek), illetve a befektetési szolgáltatási tevékenység keretében kötött tőkepiaci ügyletek a hitelezési és a likviditási kockázat sajátos elegyét alkotó elszámolási kockázatot hordoznak magukban. Az intézmény számára kockázatot jelent, hogy szerződő partnere nem – vagy csak késedelmesen – teljesíti kötelezettségét (például fizetés, illetve értékpapír-szállítás). Az intézmények közötti szoros üzleti kapcsolatok következtében ez előidézhetheti, hogy az eredetileg teljesítő sem képes időben teljesíteni harmadik féllel szembeni tranzakcióiban (például a pénzügyi instrumentum rendelkezésre nem állása, illetve likviditási problémák miatt). Az értékpapír elszámolásokhoz kapcsolódóan a piaci szereplők különböző mértékű kockázatot vállalnak attól függően, hogy az adott ügylet elszámolása garantált-e (központi szerződő fél részvételével zajlik-e), milyen

módon kerül elszámolásra, illetve hogy hány piacot, elszámolási rendszert érint. Az MNB felhívja a figyelmet, hogy a cross-border, illetve multi-market értékpapír elszámolások – különösen a rendszerek interoperabilitásának hiányából fakadó – nehézségei fokozott kockázatot rejtenek magukban, s a letétkezelői láncolatok is a pótlási költség és a likviditási kockázat relevanciájára utalnak.

141. Miután az elszámolási kockázat hitel- és likviditási kockázati elemekből tevődik össze, elvárás, hogy kezelése is kombinált módon történjen (stratégia, politika kialakítása, belső szabályozás, ügylet típusok korlátozása, limitek meghatározása, kockázat mérési módszerek, kockázati kontroll tevékenység) a jelen ajánlásban, valamint a likviditási kockázatok méréséről, kezeléséről és kontrolljáról szóló 12/2015. (VIII. 24.) számú MNB ajánlásban megfogalmazottakat is figyelembe véve.

8. A bizományosi kereskedés speciális kockázatai

142. Bizományosi ügyletet a pénzügyi szervezet előteljesítés, szabad előteljesítési limit vagy fedezet mellett köt. Előteljesítés esetén a vételi megbízásos ügyletnél az ellenértéket, illetve értékpapír eladás esetén az értékpapírt a megbízó ügyfél a megbízási szerződés megkötésekor a pénzügyi szervezetnél letétbe helyezi. Ekkor az ügyfél felé a pénzügyi szervezetnek nem áll fenn sem teljesítési, sem nyitva szállítási kockázata. Azonban, ha a megbízó ügyfél előre nem teljesített, de a pénzügyi szervezet a megbízás tárgyára a kereskedési partnerrel a szerződést megkötötte, a pénzügyi szervezet az ügyféllel szemben kockázatot vállal, mert a partner felé a szerződéses áron akkor is teljesítenie kell, ha a megbízó nem teljesít. Bizományosi vételnél, ha az azonnali ár alacsonyabb, mint a kötési ár, akkor a pénzügyi szervezetet az árfolyamkülönbség mértékéig veszteség éri, mert a megbízó nemteljesítése esetén azonnali áron kell a megbízó számára vásárolt, óvadékba vett értékpapírt vagy a devizát eladni. Bizományosi eladás esetén fordítva, az árfolyamkülönbség mértékéig terjedő veszteség akkor jelentkezik, ha az azonnali ár magasabb, mint a kötési ár. Elvárt a fentiekkel összefüggésben keletkező speciális kockázatoknak a hitelkockázat kezelés részeként történő kezelése.

9. A biztosítási szektor speciális kockázatai

143. Elvárt, hogy a jogszabályi előírások, valamint az MNB vonatkozó ajánlásainak alkalmazásakor, a hitelkockázatok kezelése során a biztosító és a viszontbiztosító (a továbbiakban együtt: biztosító) az alábbi elvekre különösen figyelemmel legyen:
 - a) a biztosító tegyen megfelelő lépéseket olyan belső modellek kidolgozására, amelyekkel értékelhető a hitelkockázat azokban az esetekben, amikor a biztosító kitettségei abszolút értelemben jelentősek, és egyidejűleg nagyszámú jelentős partnerrel rendelkezik;
 - b) a biztosító abban az esetben, amikor a szavatolótőke-szükségletéhez kapcsolódó

- hitelkockázat kiszámításához használt hitelminősítési besorolást nem jóváhagyott modell alapján határozza meg, nem készíthet részrehajló becsléseket a hitelkockázatról, és a biztosító saját hitelminősítése nem vezethet a külső minősítésekből levezetett tőkeszükségletnél alacsonyabb tőkeszükséglethez;
- c) a hitelkockázatnak az alapvető kockázatmentes hozamhoz való hozzáigazítását a kamatcsereügyletek változó kamatában megjelenő hitelkockázaton alapuló piaci kamatlábak alapján kell elvégezni, amihez a biztosító a 2014/51/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv¹¹, valamint az (EU) 2015/35 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet vonatkozó előírásait alkalmazza;
 - d) amikor a nemteljesítési statisztikából nem vezethető le megbízható hitelkockázati kamatkülönbözet, mint például az államkötvényekkel szembeni kitettségek esetében, a biztosító a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Szolvencia II irányelv) 77c. cikk (2) bekezdés b) és c) pontját alkalmazza, valamint a 77e. cikk (1) bekezdése szerint jár el. A tagállamok központi kormányaival és központi bankjaival szembeni kitettségek esetében az eszközkategória tükrözi az egyes tagállamok közötti különbségeket;
 - e) a standard formulával számított szavatolótőke-szükségletben számításba kell venni az összes hitelkockázatot, beleértve az összes olyan partnerrel kapcsolatos hitelkockázatot, amelynek a biztosító ki van téve, illetve minden olyan kitettséget, amelyet sem a kamatrés-kockázati részmodul, sem a partner általi nemteljesítési kockázati modul nem vesz számításba „1-es” típusú kitettségként; ezeket „2-es” típusú kitettségként kell számításba venni a partner általi nemteljesítési kockázati modulban;
 - f) a partner nemteljesítése esetén a standard formula partner általi nemteljesítési kockázati modulja tükrözi a biztosítéki megállapodások gazdasági hatását, különösen mérlegelve azt, hogy a biztosíték teljes tulajdonjoga átruházásra kerül-e, valamint a partner fizetéképtelensége esetén, a biztosítékot meghaladó arányos részesedés meghatározásakor hogyan veszik figyelembe, hogy a biztosító megkapja a biztosítékot.

¹¹ A 2003/71/EK és a 2009/138/EK irányelvnek, valamint az 1060/2009/EK, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendeletnek az európai felügyeleti hatóság (Európai Biztosítás- és Foglalkoztatóinyugdíj-hatóság) és az európai felügyeleti hatóság (Európai Értékpapír-piaci Hatóság) hatásköre tekintetében történő módosításáról szóló 2014. április 16-i 2014/51/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv

XIII. A nem teljesítő kitettségek és átstrukturált követelések kezelése

144. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet sajátosságai (tevékenység volumene, jellege, hitelkockázati politika, kitettség, más kockázatokkal való összhang) figyelembevételével elkülönülten kezelje és tartsa nyilván a nem teljesítő kitettségeit, valamint az átstrukturált követeléseit.
145. A nem teljesítő kitettségek és az átstrukturált követelések fogalmát a nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló MNB rendelet rögzíti, melyben meghatározottak követését az MNB jó gyakorlatnak tartja a hitelkockázat kezelési tevékenység során is. Amennyiben az megfelelő indokokkal alátámasztott, a nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló MNB rendelet hatálya alá tartozó intézmény a kitettségei minősítésére és kockázatkezelési célból eltérő nem teljesítő kitettség és átstrukturált követelés fogalmat alkalmazhat.
146. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet megfelelő vezetői szinten jóváhagyott, rendszeresen felülvizsgált belső szabályozásban határozza meg a nem teljesítő kitettségek és átstrukturált követelések
- a) kezelésével kapcsolatos folyamatokat, eljárásokat, feladatokat, szervezeti rendszert, felelősségi, döntési és ellenőrzési jogköröket,
 - b) kezelése során alkalmazható eszközöket,
 - c) harmadik fél által történő kezelésének alapelveit, a külső követeléskezelővel való kapcsolattartás módját,
 - d) eladásának gyakorlatát,
 - e) eszközminősítéssel és számviteli kezelésével (értékvesztés elszámolás, leírás) kapcsolatos összefüggéseit,
 - f) nyilvántartási és dokumentációs követelményeit,
 - g) jelentési rendszerét,
 - h) kapcsolódó – a kockázatkezeléssel és kockázati kontroll funkcióval összefüggő – ellenőrzési feladatait (eljárások, rendszerek).
147. Az MNB elvárja, hogy ha a pénzügyi szervezet valamely ügyféllel (ügyfélcsoporttal), partnerrel, illetve kibocsátóval szembeni ügylete nem teljesítőnek minősül, akkor az adott ügyféllel (ügyfélcsoporttal), partnerrel, illetve kibocsátóval szembeni többi hitelkockázatot hordozó ügyletét is a nem teljesítő ügylettel együtt, illetve arra való tekintettel kezelje.
148. Az MNB elvárása alapján törekedni szükséges arra, hogy a pénzügyi szervezet a nem teljesítő kitettségei kezelésére (egyedi és portfólió szinten egyaránt) olyan eszközöket alkalmazzon, amelyek nem eredményezik az eredetnél nagyobb hitelkockázati

kitettség kialakulását.

149. Az ügyféllel, partnerrel, illetve kibocsátóval való kapcsolattartás során a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény, továbbá az ágazati jogszabályok előírásainak betartása mellett elvárás a követelést kezelők számára az MNB fogyasztóvédelmi jellegű ajánlásainak követése is¹².
150. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet az átstrukturált követelések kezelésére akkor is fordítson különös figyelmet, ha azok az átstrukturálási intézkedés eredményként átmenetileg vagy tartósan problémamentesnek tekinthetők.
151. Az MNB fontosnak tartja, hogy a nem teljesítő kitétségek keletkezésével és kezelésével kapcsolatos tapasztalatok beépüljenek a pénzügyi szervezet belső szabályzataiba, eljárásrendjeibe és módszertanaiba.

XIV. A hitelkockázat jelentési és ellenőrzési rendszere

152. Az MNB elvárásával összhangban a pénzügyi szervezet belső rendszerei, eljárásai, folyamatai amellet, hogy hatékonyan támogatják a pénzügyi szervezet hitelkockázat kezelési tevékenységét, megfelelő környezetet biztosítanak a hitelkockázat ellenőrzéséhez és kontrolljához is.
153. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet ügyvezetése és irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete rendszeresen – a kisebb pénzügyi szervezetek esetében is minimum negyedévente – tájékozódjon a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitétségéről és annak várható alakulásáról.
154. Általános elvárás, hogy a pénzügyi szervezet az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete által jóváhagyott és belső szabályzatban rögzített gyakorisággal felülvizsgálta belső jelentési rendszerrel rendelkezzen annak érdekében, hogy a pénzügyi szervezet vezetése és a kockázatok által, valamint a kockázatkezelésben, a kockázati kontroll funkció megvalósításában érintett személyek, illetve szervezeti egységek a hitelkockázat kiterjedtségéről (méretéről és típusairól), továbbá a hitelkockázatok azonosításáról, méréséről vagy értékeléséről és nyomon követéséről megfelelő időben pontos, áttekinthető, érthető, az adott vezetői szint, illetve szervezeti egység számára releváns és használható, megfelelő részletezettségű, a döntéshozatalt megalapozni képes információkhoz jussanak.

¹² <http://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/felugyeleti-szabalyozo-eszkozok/ajanlasok>

155. A vezetői információs rendszerbe – a pénzügyi szervezet sajátosságainak figyelembevételével – javasolt beépíteni a hitelkockázati kitettséggel kapcsolatos legfontosabb adatokat, információkat (ideértve a limitrendszer működtetésével, a hitelkockázat vállalással, a hitelkockázati monitoring tevékenységgel, a kitettségek minősítésével, az értékvesztés elszámolással, valamint a nem teljesítő kitettségekkel és átstrukturált követelésekkel kapcsolatos adatokat és információkat), melyeket a pénzügyi szervezet ügyvezetése és irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület rendszeresen értékeli. A vezetői információs rendszer megfelelő rálátást biztosít a pénzügyi szervezet egésze hitelkockázatának értékeléséhez, és az MNB elvárása alapján az alkalmazott üzleti modell jellegével, továbbá a pénzügyi szervezet, illetve csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival – beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is –, kiterjedtségével, összetettségével és kockázataival összhangban kerül kialakításra. Elvárt továbbá, hogy a vezetői információs rendszer működése abban az esetben is felülvizsgálatra kerüljön, ha a pénzügyi szervezet kockázati sajátosságaiban és a gazdasági környezetben elő nem várt, jelentős változás következik be.
156. Javasolt, hogy a belső ellenőrzés – általános vizsgálati programjának keretében – rendszeres időközönként tekintse át a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitettségét, valamint hitelkockázat kezelési és kontroll tevékenységét (azonosítás, mérés, folyamatos figyelemmel kísérés, folyamatba épített és vezetői ellenőrzés). Ennek részeként vizsgálja a pénzügyi szervezet hitelkockázati politikáját, kapcsolódó belső szabályozottságát, rendszereit (ideértve a belső és külső jelentéseket is), folyamatait, eljárásait, az alkalmazott előfeltételezéseket, paramétereket, értékelje a módszerek megfelelőségét, áttekintse és tesztelje az alkalmazott mérési módszereket, és az értékelés eredményéről tájékoztassa az ügyvezetést és az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testületet.

XV. A hitelkockázat kezelésének informatikai háttere és adatminőség

157. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet tevékenységeinek folytatásához, feldolgozásához és rögzítéséhez, valamint a beszámolók készítéséhez használt informatikai rendszerek és alkalmazások legyenek képesek a hitelkockázat kezelésének támogatására. Elvárt, hogy a rendszerek:
- a) legyenek képesek a pénzügyi szervezet által végrehajtott minden ügylet teljes körű, egyértelmű rögzítésére, figyelembe véve azok hitelkockázati jellemzőit,
 - b) igazodjanak a hitelkockázatot eredményező ügyletek összetettségéhez és számához,
 - c) legyenek kellően rugalmasak ésszerű számú és tartalmú stressz forgatókönyv kezeléséhez, új forgatókönyv alkalmazásához, valamint

- d) legyenek képesek lépést tartani az új termékek bevezetésével.
158. Elvárt, hogy a rendszerek tegyék lehetővé az egyes ügyleteknek a pénzügyi szervezet, illetve csoport egésze hitelkockázati kitétségehez való hozzájárulásának és fordítva, a hitelkockázaton belül az egyes eszközök, illetve portfóliók hatásának beazonosítását és mérését. Pénzügyi csoportok esetében elvárás, hogy az egységes adatkezelési rendszerek képesek legyenek biztosítani a koncentrációs kockázatok és a problémás ügyfelek csoport szinten történő beazonosítását.
159. Az összetett, strukturált termékek esetében az MNB elvárásának való megfelelés érdekében az informatikai rendszerek legyenek képesek az ügylet különálló részeiről történő információgyűjtésre és rögzíteni azok hitelkockázati jellemzőit.
160. Az MNB elvárja, hogy az informatikai rendszerekre vonatkozóan megfelelő kontroll mechanizmusok legyenek érvényben a hitelkockázattal foglalkozó számítógépes rendszerek és alkalmazások által használt adatok sérülésének megelőzése, valamint az ilyen alkalmazások által használt kódolás változásainak ellenőrzése céljából, különösen az alábbiak biztosítása érdekében:
- a) a hitelkockázati modellek bemenő adataként használt piaci és belső adatok megbízhatósága és a feldolgozást végző rendszerek integritása,
 - b) az informatikai rendszerrel összefüggő hiányosságok (köztük az adatok feldolgozása és aggregálása során bekövetkező hibák) minimalizálása, azonosítása és kezelése, valamint
 - c) piaci zavarok vagy recesszió esetén a megfelelő intézkedések megtétele¹³.

XVI. A hitelkockázat felügyeleti értékelése

161. A CRR hatálya alá tartozó pénzügyi szervezet a hitelkockázati kitétsége fedezésére tőkekövetelmény előírásoknak tesz eleget. A tőkemegfelelés belső értékelési folyamata során a hitelkockázati kitétségek tőkekövetelményének meghatározása az egyik alapelem, melyet az ICAAP felülvizsgálatok keretében az MNB is ellenőriz. E tekintetben az MNB „A tőkemegfelelés belső értékelési folyamata (ICAAP), a likviditás megfelelőségének belső értékelési folyamata (ILAAP) és felügyeleti felülvizsgálatuk” című útmutatójában foglaltak szolgálnak iránymutatásul.

¹³ Kapcsolódó MNB ajánlás: A Magyar Nemzeti Bank 1/2015. számú ajánlása az informatikai rendszer védelméről

XVII. Nyilvánosságra hozatal

162. A hitelintézet és a befektetési vállalkozás számára a CRR 435., 439., 442-444., 447. és 449. cikke rögzítik a hitelkockázattal összefüggő legfontosabb nyilvánosságra hozatali követelményeket.
163. Az MNB elvárja, hogy a hitelintézet és a befektetési vállalkozás a hitelkockázat vonatkozásában is hozza nyilvánosságra a CRR 435. cikke szerinti információkat, figyelembe véve a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások nyilvánosságra hozatali gyakorlatát érintő egyes kérdésekről szóló 11/2015. (VII. 22.) számú MNB ajánlás elvárásait is.
164. A biztosító az egyedi és csoportszintű szavatolótőke-megfelelésről és pénzügyi helyzetről szóló jelentés közzétételénél (amely tartalmazza a kockázati kategóriák – így a hitelkockázat – részletezését is) a Szolvencia II irányelvben, az (EU) 2015/35 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletben, valamint a Szolvencia II irányelvnek megfelelően kiadott végrehajtás-technikai standardokban¹⁴ foglaltak szerint jár el, figyelemmel a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 108. §-ában előírtakra is.
165. A hitelkockázatot tekintve a pénzügyi szervezet a fentiekén túlmenően is nyilvánosságra hozhat leíró jellegű (például elemzések a pénzügyi szervezet hitelkockázati kitettségének várható alakulásáról) és számszerű (például a koncentrációs kockázatokra vonatkozó) információkat. Ennek rendjét célszerű belső szabályozásban (például a nyilvánosságra hozatali politika keretein belül, de más megoldás is elfogadható) rögzíteni, kitérve a nyilvánosságra hozatal céljára, mélységére, módjára és gyakoriságára.

XVIII. A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok alkalmazására való áttérés

166. A pénzügyi szervezet a vonatkozó számviteli szabályok figyelembe vételével értékvesztést számol el és céltartalékot képez. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a Számv. tv. 2016. január 1-jével hatályba lépett módosítása megteremtette a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (a továbbiakban: IFRS-ek) egyedi szintű beszámolóikban való alkalmazhatóságának jogszabályi feltételeit, amely az áttérő pénzügyi szervezetek számára 2017. január 1-jétől változást indukál az értékvesztés

¹⁴ A 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelően a felügyeleti hatóságoknak történő adatszolgáltatás táblái tekintetében végrehajtás-technikai standardok meghatározásáról szóló 2015. december 2-ai (EU) 2015/2450 bizottsági végrehajtási rendelet; A 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban a fizetőképességről és pénzügyi helyzetről szóló jelentés tekintetében alkalmazandó eljárásokra, formátumokra és adatszolgáltatási táblákra vonatkozó végrehajtás-technikai standardok meghatározásáról szóló 2015. december 2-ai (EU) 2015/2452 bizottsági végrehajtási rendelet

elszámolási és céltartalék képzési gyakorlatot tekintve is.

167. Az értékvesztés elszámolással összefüggésben az IFRS-ekre való áttéréseken belül az IFRS 9 standard 2018-tól történő alkalmazására való felkészülésre valamennyi pénzügyi szervezetnek kiemelt figyelmet indokolt fordítania, és az MNB elvárása alapján a lehető legrövidebb időn belül célszerű a felkészülést megkezdeni.
168. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet az IFRS-ek keretei között is prudens értékvesztés elszámolási és céltartalék képzési gyakorlatot kövessen. Ezzel összefüggésben 2017 folyamán várható, hogy a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS)¹⁵, illetve az Európai Bankhatóság (EBA) iránymutatásain alapulva az MNB is meg fogja fogalmazni a 2018-tól érvényesítendő ajánlásait.

XIX. Záró rendelkezések

169. Az ajánlás az MNB tv. 13. § (2) bekezdés i) pontja szerint kiadott, a felügyelt pénzügyi szervezetekre kötelező erővel nem rendelkező szabályozó eszköz. Az MNB által kiadott ajánlás tartalma kifejezi a jogszabályok által támasztott követelményeket, az MNB jogalkalmazási gyakorlata alapján alkalmazni javasolt elveket, illetve módszereket, a piaci szabványokat és szokványokat.
170. Az ajánlásnak való megfelelést az MNB az általa felügyelt pénzügyi szervezetek körében az ellenőrzési és monitoring tevékenysége során figyelemmel kíséri és értékeli, összhangban az általános európai felügyeleti gyakorlattal.
171. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a pénzügyi szervezet az ajánlás tartalmát szabályzatai részévé teheti. Ebben az esetben a pénzügyi szervezet jogosult feltüntetni, hogy vonatkozó szabályzatában foglaltak megfelelnek az MNB által kiadott vonatkozó számú ajánlásnak. Amennyiben a pénzügyi szervezet csupán az ajánlás egyes részeit kívánja szabályzataiban megjeleníteni, úgy az ajánlásra való hivatkozást kerülje, illetve csak az ajánlásból átemelt részek tekintetében alkalmazza.
172. Az MNB a jelen ajánlás alkalmazását 2017. január 1-jétől várja el az érintett pénzügyi szervezetektől.
173. Hatályát veszti a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének a hitelkockázat kezeléséről szóló 8/2001. számú ajánlása, valamint a PSZÁF Felügyeleti Tanácsának, a hitelkockázat-kezelés hatékonyságának növeléséről szóló 7/2006. (IX. 28.) számú

¹⁵ Guidance on credit risk and accounting for expected losses. BIS December 2015; <http://www.bis.org/bcbs/publ/d350.htm>

ajánlása.

174. Az MNB a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének a hitelkockázat kezeléséről szóló 8/2001. számú ajánlásában, valamint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának a hitelkockázat-kezelés hatékonyságának növeléséről szóló 7/2006. (IX. 28.) számú ajánlásában rögzített elvárásoknak való megfelelést jelen ajánlás alkalmazásáig továbbra is elvárja az érintett pénzügyi szervezetektől.

Dr. Matolcsy György s.k.
a Magyar Nemzeti Bank elnöke